

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

**برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.)
تاریخ علوم پزشکی**

(مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس و نحوه ارزشیابی)

مصوب نود و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۲

رأی صادره در نود و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۲ در مورد

برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی

۱- برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی با اکثریت آراء به تصویب رسید.

۲- برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی از تاریخ ابلاغ قابل اجرا است.

مورد تأیید است

دکتر محمدرضا صبری

دبیر شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

مورد تأیید است

دکتر طوبی غضنفری

دبیر شورای آموزش علوم پایه پزشکی،

بهداشت و تخصصی

مورد تأیید است

دکتر سیدجلیل حسینی

معاون آموزشی و

دبیر شورای آموزش پزشکی و تخصصی

رأی صادره در نود و چهارمین جلسه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۱۲ در مورد برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر محمدرضا ظفرقندی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و

رئیس شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

بسمه تعالی

برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی

رشته: تاریخ علوم پزشکی

دوره: دکتری تخصصی (Ph.D.)

دبیرخانه تخصصی: دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی

شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی در نود و چهارمین جلسه مورخ ۱۳/ ۱۲ / ۱۴۰۳ بر اساس طرح دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی که به تأیید دبیرخانه شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در پنج فصل (مشخصات کلی، برنامه، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه) بشرح پیوست تصویب کرد و مقرر می‌دارد:

۱- برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی از تاریخ ابلاغ برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند لازم الاجرا است.

الف- دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اداره می‌شوند.

ب- موسساتی که با اجازه رسمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و براساس قوانین، تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی می‌باشند.

ج- مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

۲- از تاریخ ابلاغ این برنامه کلیه دوره‌های آموزشی و برنامه‌های مشابه مؤسسات در زمینه دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی در همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی مذکور در ماده ۱ منسوخ می‌شوند و دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی یاد شده مطابق مقررات می‌توانند این دوره را دایر و برنامه جدید را اجرا نمایند.

۳- مشخصات کلی، برنامه درسی، سرفصل دروس، استانداردها و ارزشیابی برنامه دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی در پنج فصل جهت اجرا ابلاغ می‌شود.

اسامی اعضای کمیته بازنگری برنامه آموزشی رشته تاریخ علوم پزشکی

در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

نام و نام خانوادگی	دانشگاه
• دکتر آرمان زرگران	علوم پزشکی تهران
• دکتر حامد آرضایی	علوم پزشکی ایران
• دکتر محمد صدر	علوم پزشکی ایران
• دکتر فرزانه غفاری	علوم پزشکی شهید بهشتی
• دکتر مصطفی معلمی	علوم پزشکی مازندران
• دکتر محمدحسین آیتی	علوم پزشکی تهران
• دکتر مهرداد کریمی	علوم پزشکی تهران
• دکتر علیرضا مهدیزاده	علوم پزشکی شیراز
• دکتر حمید کاویانی پویا	همدان
• دکتر مصطفی اعرج خدایی	علوم پزشکی تبریز
• دکتر مسعود کثیری	اصفهان
• دکتر محمد ابراهیم زحلی نژاد	علوم پزشکی شیراز
• دکتر علی خامه ور	علوم پزشکی مازندران
• دکتر منیژه عبداللهی	علوم پزشکی شیراز
• دکتر مصطفی ندیم	
• دکتر بابک عباس بیگی	
• دکتر مجید انوشیروانی	
• دکتر محسن باغبانی	
• دکتر محمد جوهرچی	
• آقای کامران محلوجی	
• آقای حامد آهنگ سازان	
• آقای علی اکبر وطن پرست	

همکاران دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

معاون دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
کارشناس دبیرخانه شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی

خانم راحله دانش نیا
خانم سوده مروج

لیست اعضا و مدعوین حاضر در دویست و نود و هفتمین
جلسه شورای معین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی مورخ ۱۴۰۳/۰۶/۱۱

حاضرین:

آقای دکتر ابوالفضل باقری فرد
آقای دکتر غلامرضا حسن زاده
آقای دکتر فریدون نوحی
آقای دکتر حسین درگاهی
آقای دکتر غلامرضا اصغری
آقای دکتر رضا یزدانی
آقای دکتر حسین و حیدی
آقای دکتر سیدمهدی رضایت
آقای دکتر سلیمان احمدی
آقای دکتر مهدی تهرانی دوست
آقای دکتر بابک ثابت
آقای دکتر حسن بختیاری
آقای دکتر کاظم قهرمان زاده
آقای دکتر محمدمهدی نوروزشمسی
آقای دکتر سعید چنگیزی آشتیانی
آقای دکتر محمدرضا رهبر (نماینده معاونت بهداشت)
آقای دکتر محمدرضا عزیزی (نماینده سازمان نظام پزشکی)
آقای نورا... اکبری دستک
خانم دکتر میترا ذوالفقاری
خانم دکتر حوریه محمدی
خانم دکتر سیده سارا میرفضلی
خانم دکتر الهامی (نماینده معاونت تحقیقات و فناوری)

مدعوین:

آقای دکتر حسین رضایی زاده
آقای دکتر آرمان زرگران

لیست حاضرین شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی
در زمان تصویب برنامه آموزشی

حاضرین:

- آقای دکتر محمدرضا ظفرقندی
- آقای دکتر سیدجلیل حسینی
- آقای دکتر شاهین آخوندزاده
- آقای دکتر علیرضا رئیسی
- آقای دکتر عباس عبادی
- آقای دکتر محقق (به نمایندگی از طرف آقای دکتر سید سجاد رضوی)
- آقای دکتر حسین رستگار (به نمایندگی از طرف آقای دکتر مهدی پیر صالحی)
- آقای دکتر محمدرضا عزیزی (به نمایندگی از طرف آقای دکتر محمد رئیس زاده)
- آقای دکتر محسن نفر
- آقای دکتر فریدون نوحی
- آقای دکتر محمدرضا صبری
- آقای دکتر سید حسن امامی رضوی
- آقای دکتر نادر ممتاز منش
- آقای دکتر محمد رحمتی
- آقای دکتر مهدی تهرانی دوست
- آقای دکتر حمید اکبری
- آقای دکتر شهریار نفیسی
- آقای دکتر غلامرضا اصغری
- آقای دکتر بهروز عطار باشی مقدم
- آقای دکتر مهدی کدخدازاده
- آقای دکتر امیراحمد اخوان
- آقای دکتر محمد جلیلی
- آقای دکتر حسن بختیاری
- خانم دکتر طاهره چنگیز
- خانم دکتر طوبی غضنفری
- خانم دکتر مرضیه نجومی
- خانم دکتر مریم بختیاری
- خانم دکتر حوریه محمدی

فصل اول

برنامه آموزشی رشته تاریخ علوم پزشکی

در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

مقدمه:

هویت یکی از مولفه‌های مهم در هر حوزه دانشی است که می‌تواند نقش مهمی در افزایش توانمندی متخصصین آن حوزه و ایجاد انگیزه و خودباوری لازم برای حرکت در لبه‌های دانش داشته باشد. پزشکی و علوم مرتبط به آن نیز از این قاعده مستثنی نیست. لذا بازشناسی مفاخر علمی فرهنگی تمدن ایران و اسلام نیازمند متخصصینی است که با ابزار دانش و مهارت‌های لازم بتوانند به پژوهش و بازساخت مسیر تکوین تاریخ علوم پزشکی بپردازند و با توان آموزشی خود به نشر آن در جامعه تخصصی پزشکی همت گمارند. همچنین این مهم منجر به تبیین نقش تمدنی ایران و اسلام در تکوین و رشد دانش علوم پزشکی در طول تاریخ است و در فضایی که بسیاری از کشورها با جعل تاریخ مفاخر تمدنی ایران را به نام خود غصب می‌کنند وجود متخصصین حوزه تاریخ علوم پزشکی در حفظ و حراست از مبانی تمدنی و فرهنگی ایران در حوزه پزشکی بسیار پر اهمیت است. تبیین نقش تاریخی دانش علوم پزشکی ایران در بعد بین‌المللی و حفظ میراث فرهنگی کشور در واقع یک نوع تولید دارایی‌های ناملموس است که می‌تواند در تبیین شاخص ملی ایران در حوزه پزشکی نقش مهمی ایفا نماید. وجه دیگر این رشته، بازبانی و مشخص نمودن مسیر پیشرفت دانش در بستره تاریخی است که از منظر سیاست‌گذاری و تعیین نقشه راه آینده علمی کشور بسیار حائز اهمیت است. از طرف دیگر طب ایرانی به عنوان یک رکن مهم در نظام سلامت ایران که در سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری نیز در بند دوازدهم به تبیین جایگاه و نقش مورد انتظار آن پرداخته شده است نیازمند مطالعات پایه‌ای تاریخ پزشکی و متن پژوهشی است که این بخش از آن در حیطه تخصصی تاریخ علوم پزشکی است. طب در کنار داروسازی ایرانی و تاریخ علوم پزشکی سه بازوی تعریف شده برای پیشبرد علمی طب ایرانی در کشور است. ایران دارای حدود چهارده هزار نسخه خطی و طبّی در حوزه تاریخ علوم پزشکی است که ذخیره کم‌نظیری را در عرصه بین‌المللی برای این کشور فراهم آورده است. تربیت افرادی که بتوانند به تصحیح متون، کتاب‌شناسی و... اقدام نمایند لازمه بالندگی و تحقق طب ایرانی می‌باشد.

دستیابی به این موارد در راستای تحقق اهداف برنامه جامع عدالت، تعالی و بهره‌وری در آموزش علوم پزشکی نیازمند متخصصینی است که به بررسی سیر تاریخی و تحولات پزشکی در ایران، منطقه، اسلام و جهان بپردازند. آسیب‌شناسی هر کدام از تحولاتی که در این حوزه دانش رخ داده است می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری اهداف پیش‌گفت نماید. این مهم نیازمند کار تخصصی همه جانبه و علمی در حوزه تاریخ علوم پزشکی است که خود نیازمند تربیت متخصصین و نیروی انسانی توانمند این حوزه است.

لذا برای بهبود مفاد آموزشی و تربیت بهتر نیروی تخصصی دکتری تاریخ علوم پزشکی دو کارگروه بررسی و اصلاح برنامه آموزشی و همچنین تدوین و بررسی دروسها تشکیل شد. برای کار تخصصی در هر کدام از این کارگروه‌ها، چندین زیرگروه شکل گرفت که در هر کدام با حضور متخصصین مربوطه، در مجموع صد ها ساعت کارشناسی برای تعیین محتوی هریک از عناوین دروس برگزار شد. خروجی تخصصی این زیرگروه‌ها در مجموع در طی سی جلسه کارگروه اصلاح برنامه آموزشی مورد بررسی قرار گرفته و نسخه پیشنهادی اصلاحی تدوین شد. این نسخه در نهایت در کمیته تخصصی تاریخ پزشکی مورد بررسی و ویرایش نهایی اعضا قرار گرفته و سپس در جلسه مورخ ۱۴۰۰/۱۲/۱۷ هیئت ممتحنه طب سنتی و تاریخ پزشکی مورد تایید نهایی قرار گرفت. برنامه آموزشی اصلاحی نتیجه بیش از یک سال و نیم جلسات تخصصی مداوم و استفاده از خرد جمعی متخصصین مختلف مرتبط با حوزه تاریخ علوم پزشکی است که می‌تواند بر افزایش کیفیت خروجی این دوره و تربیت نیروی متخصص این حوزه متناسب با نیازهای تعریف شده این رشته تاثیر بسزایی داشته باشد.

عنوان و مقطع تحصیلی رشته به فارسی و انگلیسی:

(History of Medical Sciences) (Ph.D)

دکتری تخصصی تاریخ علوم پزشکی

تعریف رشته:

دوره دکتری تخصصی (Ph.D)، رشته تاریخ علوم پزشکی (History of Medical Sciences) بالاترین مقطع تحصیلی این رشته است که در آن پذیرفته شدگان این مقطع پس از کسب دانش گسترده و جامع در زمینه تاریخ علوم پزشکی و علوم وابسته، با تاکید بر تاریخ علوم پزشکی در ایران و اسلام، چگونگی پیدایش، تکامل و تطورات آنها را مورد بررسی و تحلیل علمی قرار می‌دهند و با ارزیابی جنبه‌های مثبت و منفی آنها، به تناسب زمان و پیشرفت‌های عصر حاضر در خصوص چگونگی بهره‌گیری از میراث عظیم تاریخی و طراحی و اجرای پژوهش‌های کاربردی و انتقال یافته‌های پژوهشی به دانشجویان و پژوهشگران عرصه خدمات سلامت، ارائه طریق نموده و به‌عنوان صاحب‌نظران تحقیقات و آموزش میان رشته‌ای علوم تاریخی و علوم پزشکی ایفاء نقش خواهند کرد.

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

- قبولی در آزمون ورودی مطابق ضوابط و مقررات وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- دارا بودن مدرک کارشناسی ارشد در رشته‌های تاریخ علم (تمام گرایش‌ها)، تاریخ علوم پزشکی و دوره مجازی علوم حدیث، اخلاق و آداب پزشکی (ویژه اعضای هیئت علمی)
- دارندگان دکتری عمومی (پزشکی، داروسازی، دندان‌پزشکی) و دکتری حرفه‌ای دامپزشکی

مواد امتحانی و ضرایب آن:

داوطلبین جهت کسب اطلاعات از آخرین تغییرات در مدارک تحصیلی موردپذیرش و مواد امتحانی و ضرایب آزمون ورودی هر سال تحصیلی، به دفترچه آزمون دکتری تخصصی (Ph.D) رشته‌های علوم پزشکی مربوط به آن سال تحصیلی مراجعه شود.

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

آموزش رشته تاریخ پزشکی در برخی کشورها همچون ایتالیا، آلمان، فرانسه، سوریه، انگلستان، آمریکا و ... سابقه طولانی دارد. قدیمی‌ترین گروه تاریخ پزشکی در دنیای انگلیسی زبان که آموزش تخصصی این رشته را آغاز نموده است، دانشگاه جان هاپکینز می‌باشد (سال ۱۹۲۶) و این تاریخ در فرانسه بسیار قدیمی‌تر است. اما ارائه این آموزش به صورت یک رشته مستقل در کشور ما پیش از تصویب این رشته مطرح نبوده است، هم‌اکنون مباحث تاریخ پزشکی همراه با درس اخلاق پزشکی و یا به صورت یک درس مستقل در بعضی رشته‌ها ارائه می‌شود. در چند سال اخیر حرکت جدیدی در جهت احیاء میراث پزشکی، ایجاد دوره‌های آموزشی طب سنتی ایرانی، داروسازی سنتی و اخلاق پزشکی آغاز شده است و همسو با این حرکت، تاسیس رشته تاریخ علوم پزشکی می‌تواند مکمل اقدامات انجام شده و زمینه‌ساز پژوهش‌های سودمندی در سایر رشته‌های مورد اشاره نیز بگردد.

فلسفه (ارزش‌ها و باورها):

ایجاد هویت در هر جامعه علمی به عنوان یک موتور محرک انگیزشی در بدنه آن جامعه برای حرکت در لبه‌های دانش از جمله مهم‌ترین فاکتورهای مرتبط با تربیت نیروی انسانی در آن حوزه تخصصی است. در این راستا، در جامعه پزشکی نیز پرداختن به تاریخ علوم پزشکی برای احیای هویت علمی جامعه پزشکی و نیز تبیین جایگاه تمدنی ایران و اسلام در تکوین این دانش در طول تاریخ در نگاه ملی و بین‌المللی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. لذا، رشته تخصصی تاریخ علوم پزشکی در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D) برای تحقیق و پژوهش در تاریخ علوم پزشکی از سویی و نشر و فرهنگ‌سازی این مولفه هویتی در جامعه بویژه جامعه تخصصی علوم پزشکی در دو بعد کلی و بین‌المللی از جمله فلسفه این رشته می‌باشد.

رسالت (ماموریت):

رسالت برنامه درسی تاریخ علوم پزشکی تبیین اهداف، فرصت‌های یادگیری، و قواعدی است که تکمیل و اجرای آن در دانشکده‌ها به تحقق توانمندی‌های مورد انتظار از دانش‌آموختگان این دوره بیانجامد. این برنامه ضمن توجه به دغدغه‌های کلیه ذی‌نفعان برنامه، اهداف آموزشی را با رویکردی عمل‌گرایانه و منعطف به‌نحوی ارائه می‌کند که کلیه دانشگاه‌های کشور بتوانند با در نظر گرفتن تمامی منابع و ویژگی‌های آموزشی خود، تربیت دانش‌پژوهان رشته تاریخ علوم پزشکی را با حداکثر انطباق با برنامه ملی اجرا نمایند. دانش‌آموختگان این رشته باید با استفاده از دانش و مهارت‌های روزآمد در زمینه مطالعات متن‌شناسی و تصحیح متون و دیگر ابزار تحلیلی باید بتوانند به عنوان پشتیبان رشته‌های پزشکی و پیشگام در تبیین اطلاعات مناسب برای تدوین برنامه‌های کاربردی در حوزه سلامت با سایر ارایه‌کنندگان خدمات و به فراخور نیازهای جامعه هدف ارائه خدمات نمایند.

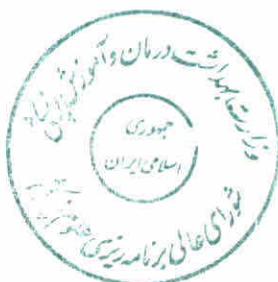
دانش‌آموختگان این رشته افرادی مسئولیت‌پذیر، محقق و توانمند بوده و در ارتقای دانش پزشکی در جامعه با تمام جدیت و متعهدانه فعالیت می‌نمایند. دانشکده‌های طب ایرانی به عنوان مجریان این دوره متعهدند که در طول اجرای برنامه ارزش‌ها و اصول نظام جمهوری اسلامی ایران را رعایت نموده و زمینه‌های رشد و تعالی انسانی را برای دانشجویان این برنامه آموزشی بر مبنای فرهنگ غنی اسلامی و با در نظر گرفتن کرامت انسانی فراهم نمایند و بتوانند محققینی متعهد و پایبند به موازین اسلامی و علمی تربیت نمایند. گروهی از صاحب‌نظران برخوردار از آگاهی‌های لازم در زمینه تاریخ علوم پزشکی و به خصوص در دوره تمدن اسلامی است که قادر به بازکاوی و انجام پژوهش‌های گسترده تاریخی در میراث ملی ایران و همچنین تالیف منابع علمی و انتقال دانش مربوطه به جامعه علمی و مخاطبین خود باشند.

دورنما (چشم‌انداز):

انتظار می‌رود در ده سال آینده، دانش‌آموختگان این دوره، گام‌های موثری در واکاوی تاریخ علوم پزشکی در جهان و ایران، با تاکید بر سیر تاریخی در دوره تمدن اسلامی و احیاء ارزش‌های ملی در این زمینه برداشته و نتایج پژوهش‌های خود را به جامعه علمی ایران، منطقه و جهان اعلام نمایند. با توجه به امکانات، ظرفیت‌ها و پتانسیل‌هایی که در کشور وجود دارد و با توجه به اینکه تمدن ایران و اسلام نقش پررنگ و مهمی در تکوین تاریخی این دانش داشته است و سابقه هزاران ساله امر پزشکی دارد؛ رشته تاریخ علوم پزشکی پزشکی از قابلیت بالایی برای کسب مرجعیت علمی توسط جمهوری اسلامی ایران در منطقه و جهان دارد.

در بازنگری این برنامه بر ارزش‌های زیر تاکید می‌شود:

- توجه به سیر تکاملی علوم پزشکی در جهان
- توجه ویژه به میراث عظیم علمی و فرهنگی سرزمین بزرگ ایران
- تاکید بر خودباوری به عنوان پیش‌نیاز تحقیق در تطورات تاریخ علوم پزشکی
- تاکید بر نوآوری در نظریات تاریخی
- تاکید بر واکاوی نظریات دانشمندان اسلامی و ایرانی و دفاع از حقوق علمی و تاریخی آن‌ها
- بهره‌گیری از دانش روز در تحلیل‌های تاریخی

اهداف کلی:

پشتیبانی از رشته‌های علوم پزشکی و حوزه‌های مدیریتی همچنین تعالی امر تحقیق در حوزه‌های مختلف، بازشناسی میراث پزشکی بشر و سیر تحولات آن و سهم ایران و ملل اسلامی در نوآوری‌ها و نوآفرینی‌ها در دانش علوم پزشکی گذشته و اثرات آن بر علوم پزشکی امروز و تحلیل و ریشه‌یابی دلایل پیشرفت و افول آن و بهره‌گیری از تجارب گذشته برای بالندگی علمی و توسعه آینده.

جایگاه شغلی دانش‌آموختگان:

با توجه با ماهیت بین رشته‌ای حوزه دانش‌آموختگان این دوره می‌توانند در جایگاه‌های زیر انجام وظیفه نمایند:

- ۱- دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی کشور و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ۲- پژوهشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی مرتبط با دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور
- ۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت (در موسسات، بنیادها و مراکز پژوهشی و تحقیقاتی مرتبط با علوم پزشکی، گیاهان دارویی و طب ایرانی)
- ۵- وزارت جهاد کشاورزی (در موسسات، بنیادها و مراکز پژوهشی و تحقیقاتی مرتبط با علوم پزشکی، گیاهان دارویی و طب ایرانی)
- ۶- فرهنگستان علوم و علوم پزشکی
- ۷- موزه‌های مرتبط با پزشکی
- ۸- کتابخانه‌های مرتبط با حوزه تاریخ، تاریخ پزشکی، پزشکی و گنجینه‌های کتب خطی
- ۹- مراکز رشد و شرکت‌های دانش‌بنیان وابسته به مراکز صنعتی و دانشگاهی
- ۱۰- شرکت‌های مهندسی پزشکی و تولیدات محصولات پزشکی (در موسسات، بنیادها و مراکز پژوهشی و تحقیقاتی مرتبط با علوم پزشکی، گیاهان دارویی و طب ایرانی)
- ۱۱- روزنامه‌ها، خبرگزاری‌ها و مجلات حوزه سلامت

نقش دانش‌آموختگان در برنامه آموزشی

- ۱- نقش آموزشی
- ۲- نقش پژوهشی
- ۳- نقش مشاوره‌ای
- ۴- نقش فرهنگی

وظایف حرفه‌ای دانش‌آموختگان

الف) در حیطه آموزشی

- ارزیابی نیازهای آموزشی گروه‌های هدف با تاکید بر آینده‌نگری و تامین نیازهای عمومی جامعه
- مشارکت فعال در برنامه‌های آموزشی گروه آموزشی در صورت عضویت در گروه آموزشی
- آموزش دروس مرتبط به دانشجویان مقاطع مختلف
- تهیه متون تخصصی آموزشی (ترجمه، تالیف، تدوین)

- مشارکت در تهیه و تدوین درسنامه مناسب ملی برای رشته و مقاطع مختلف مرتبط
- ارزشیابی گروه‌های هدف بر مبنای اهداف آموزشی

ب) در حیطه پژوهشی

- بازشناسی میراث تاریخی پزشکی و منابع آن
- طراحی و انجام پژوهش‌های منبع‌شناختی
- طراحی و انجام طرح‌های پژوهشی و انتشار نتایج آن به‌طور مستقل و گروهی با تاکید بر پژوهش‌های بین‌بخشی، هدفمند و دنباله‌دار، مانند:
 - پژوهش در تاثیرات و تاثرات مکاتب پزشکی (طراحی و انجام پژوهش)
 - تحقیق و بازشناسی نقش دانشمندان ایرانی و اسلامی در نوآوری‌ها
 - بررسی چگونگی انتقال دانش پزشکی از ایران و سرزمین‌های اسلامی به سایر کشورها و بالعکس
 - تحقیق در متون طبی و داروسازی سنتی ایران به منظور مشخص کردن جایگاه سهم ایران در تاریخ پیشرفت‌های علمی جهان به ویژه در عرصه‌های مختلف علوم پزشکی و نظایر آن.
 - تصحیح انتقادی و نشر آثار حکما و پزشکان اعصار پیشین
 - جمع‌آوری اطلاعات و ارزیابی آن‌ها در زمینه تاریخ علوم پزشکی به منظور بهینه‌سازی آن‌ها
 - پژوهش در برآورد نیازهای مراکز تحقیقاتی تاریخ علوم پزشکی در اسلام و ایران
 - هدایت و راهنمایی پایان‌نامه‌های دانشجویان

ج) در حیطه مشاوره‌ای

- ارائه مشاوره مورد نیاز به دانشجویان و محققین برای ورود به مباحث تاریخی علوم پزشکی در طرح‌های تحقیقاتی و پایان‌نامه‌ها

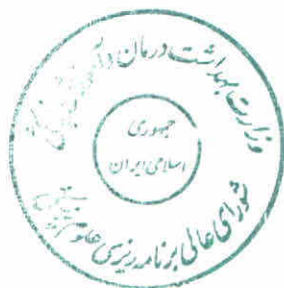
د) در حیطه فرهنگی

- تولید انواع محتواهای فرهنگی در حوزه تاریخ علوم پزشکی اعم از مکتوب و شفاهی نظیر تولید کلیپ، کتاب، کتابچه، نشریه، پمفلت در راستای شکل‌گیری برند ملی تاریخ علوم پزشکی ایران
- معرفی مرکز آموزشی که از دیر باز تا کنون در شکل‌گیری، حفظ و توسعه این دانش بومی نقش آفرینی می‌کنند.
- کاربردی کردن مزیت‌های دانش پزشکی بومی ملی و بومی ایران و کمک در برندسازی صنعتی مرتبط با محصولات حاصل از این دانش.

توانمندی و مهارت‌های مورد انتظار برای دانش‌آموختگان

(Expected Competencies)

الف: توانمندی‌های پایه مورد انتظار: (General Competencies)

توانمندی‌های عمومی مورد انتظار برای دانش‌آموختگان این مقطع عبارتند از:

- مهارت‌های ارتباطی - تعامل
 - آموزش
 - پژوهش و نگارش مقالات علمی
 - تفکر نقادانه و مهارت‌های حل مسئله
 - مهارت‌های مدیریت (سیاست‌گذاری - برنامه‌ریزی - سازماندهی - پایش، نظارت و کنترل - ارزیابی) مبتنی بر شواهد
 - حرفه‌ای‌گرایی (Professionalism)
- جدول تطبیقی وظایف حرفه‌ای و توانمندی‌های اختصاصی مورد انتظار دانش‌آموختگان و کدهای درسی مرتبط با آن‌ها:

توانمندی‌های اختصاصی	شرح وظایف حرفه‌ای	کدهای درسی مرتبط
تسلط کافی بر متون پزشکی دوران اسلامی	استخراج نظریه‌ها پزشکی و شیوه‌های درمانی سنتی با تسلط بر متون پزشکی کهن و تصحیح متون به جای مانده از دوران تمدن اسلامی	۰۲-۰۵-۰۶-۰۷-۰۹-۱۱-۱۲-۱۳-۲۰-۲۲-۲۳
سیاست‌گذاری در جریان پزشکی و درمان روز	تحلیل عوامل تاثیرگذار بر تحول و رشد دانش پزشکی	۰۳-۰۴-۰۶-۱۱-۱۳-۱۴-۱۶-۱۷
سازماندهی چالش‌های موجود در حوزه های مختلف علوم پزشکی	تبیین نظریه‌ها و جریان‌های پزشکی موجود و روزآمد کردن آن‌ها	۰۳-۰۴-۰۵-۰۶-۱۳-۱۶-۱۷-۲۰
ارزشیابی رویکردها و تاثیرگذاری مکاتب مختلف در پزشکی و درمان با محوریت ایران	آشنایی با دیدگاه‌های پزشکی تمدن‌ها و نقش آن‌ها در تکوین دانش پزشکی و تعیین میزان ارتباط آن‌ها با پزشکی روز دنیا	۰۵-۰۶-۰۷-۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۲۰-۲۴-۲۵
تخصصی کردن پژوهش‌های تاریخ پزشکی در بستر مراکز تحقیقاتی کشور	پژوهش در متون پزشکی و تولید مقالات علمی و چاپ مقالات در مجلات معتبر بین‌المللی	۰۲-۱۰-۱۵-۲۱
برنامه‌ریزی در جهت بین‌المللی کردن هویت ملی تاریخ پزشکی ایران	شرکت در همایش‌ها و نشست‌های بین‌المللی و ارائه مباحث بنیادین و میان‌رشته‌ای بویژه در حیطه اسلام و ایران	۰۳-۰۴-۰۷-۱۱-۱۳-۱۴-۱۶-۱۷-۱۹
آشناسازی مقاطع مختلف تحصیلی در حوزه علوم پزشکی با تاریخ تکوین دانش پزشکی	آموزش تاریخ تحول پزشکی با رویکردهای مختلف مرتبط با آن به تمام رشته‌های علوم پزشکی	۰۲-۰۳-۰۵-۰۶-۱۲-۱۳-۱۴-۱۶-۲۰-۲۴-۲۵
سیاست‌گذاری در برندسازی دانش پزشکی ایران فرهنگی	تولید انواع محتواهای فرهنگی در حوزه تاریخ پزشکی اعم از مکتوب و شفاهی و کاربردی کردن مزیت‌های دانش پزشکی ملی و بومی ایران	۱۶-۱۷-۰۳-۰۷-۰۹-۱۳-۱۵

ج: مهارت‌های عملی مورد انتظار (Expected Procedural Skills):

در این قسمت مهارت‌های عملی (Procedural Skills) در صورتی که جزو برنامه آموزشی رشته باشد، آورده می‌شود.

مهارت				ملاحظات
مشاهده	کمک در انجام	انجام مستقل	کل دفعات	
۱۰	۵	۲	۱۷	آموزش دروس مرتبط با تاریخ علوم پزشکی
۴	۱	۱	۶	اجرای پروژه‌های تحقیقاتی حوزه تاریخ علوم پزشکی
۱	۱	-	۲	تصحیح متون پزشکی دوران اسلامی
۵	۱	۱	۷	خوانش و تحلیل متون فارسی و عربی پزشکی دوران اسلامی
۵	۵	۵	۱۵	تحلیل تاریخی تکوین دانش پزشکی در ایران و جهان

راهبردهای آموزشی (Educational Strategies):

گروه‌های بازنگری، راهبردهای مرتبط با خود را انتخاب و بقیه موارد را حذف خواهند نمود.

این برنامه بر راهبردهای زیر استوار است:

- تلفیقی از دانشجو و استاد محوری
- بهره‌گیری از مستندات علمی بومی
- تلفیقی از دروس اجباری و اختیاری
- آموزش‌های مبتنی بر وظایف حرفه‌ای
- تاکید بر حوزه شناخت، فراشناخت، تفکر نقاد و تغییر نگرش‌های مرتبط

روش‌ها و فنون آموزشی:

- در این دوره، عمدتاً از روش‌ها و فنون آموزشی زیر بهره گرفته خواهد شد:
- انواع کنفرانس‌های بین رشته‌ای، بین دانشگاهی و سمینار
- بحث در گروه‌های کوچک - کارگاه‌های آموزشی - ژورنال کلاب و کتاب خوانی - case presentation
- آموزش از راه دور بر حسب امکانات
- مشارکت در آموزش رده‌های پایین‌تر
- self education, self study
- روش و فنون آموزشی دیگر بر حسب نیاز و اهداف آموزشی

انتظارات اخلاقی از فراگیران

انتظار می‌رود که فراگیران:

- حرفه‌ای گرایی (Professionalism)
- از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایط با آن کار می‌کنند، محافظت نمایند.
- به استادان، کارکنان، هم‌دوره‌ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و در ایجاد جو صمیمی و احترام‌آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.
- در نقد برنامه‌ها، ملاحظات اخلاق اجتماعی و حرفه‌ای را رعایت کنند.
- در انجام پژوهش‌های مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.

ارزیابی فراگیر (Student Assessment):

الف- روش ارزیابی:

دانشجویان با روش‌های زیر ارزیابی خواهند شد:

کتبی، شفاهی، ارزیابی کارنما (Log book)

ب- دفعات ارزیابی:

*آزمون‌های درون گروهی در اختیار گروه آموزشی قرار دارد.

*آزمون‌های کشوری طبق مقررات کشوری

فصل دوم
حداقل نیازهای برنامه آموزشی رشته
تاریخ علوم پزشکی
در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

حداقل هیات علمی مورد نیاز:

الف- اعضای هیئت علمی ثابت تمام وقت بر اساس مصوبه شورای گسترش با تخصص های:

تاریخ علوم پزشکی

طب سنتی ایرانی

داروسازی سنتی

ب- تخصص‌های مورد نیاز پشتیبان:

گروه طب سنتی

گروه داروسازی سنتی

متخصصین تاریخ، تاریخ علم، فلسفه علم، باستان‌شناسی، زبان‌شناسی، تاریخ، ادبیات عرب، ادبیات فارسی و کلیه گروه‌های علوم پزشکی.

کارکنان آموزش دیده مورد نیاز برای اجرای برنامه:

کتابدار آشنا به فهرست نویسی و طبقه بندی متون تاریخی در حوزه علوم پزشکی

فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز:

- کلاسهای درسی	- اتاق دانشجویان	- اینترنت با سرعت کافی
- سالن کنفرانس	- بایگانی آموزش	- کتابخانه تخصصی
- اتاق استادان	- اتاق رایانه	- وب سایت آموزشی اختصاصی گروه آموزشی

فضاها و عرصه‌های اختصاصی مورد نیاز:

کتابخانه تخصصی (با حداقل ۶ رایانه با امکانات سخت افزاری و نرم افزاری مورد نیاز، پرینتر، اسکنر، دستگاه کپی)

جمعیت‌ها یا نمونه‌های مورد نیاز:

کتاب تاریخی در حوزه پزشکی با محوریت طب ایرانی

تجهیزات اختصاصی عمده (سرمایه ای) مورد نیاز:

وجود موزه و مرکز اسناد تاریخ پزشکی

فصل سوم
مشخصات دوره و دروس برنامه آموزشی
رشته تاریخ علوم پزشکی
در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

مشخصات دوره:

۱- نام دوره: دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی (History of Medical Sciences)

۲- طول دوره و ساختار آن: طول دوره و ساختار آن مطابق با آئین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) مصوب شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی می‌باشد.

۳- تعداد واحد درسی:

تعداد کل واحدهای درسی ۴۲ واحد به شرح ذیل می‌باشد:

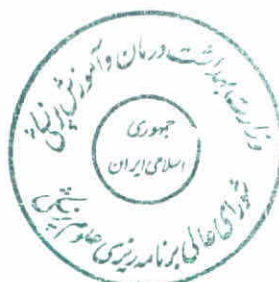
- دروس اختصاصی اجباری (core) ۱۹ واحد
- دروس اختصاصی اختیاری (non-core) ۳ واحد
- پایان نامه ۲۰ واحد
- جمع: ۴۲ واحد

جدول الف - دروس کمبود یا جبرانی برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی

پیش‌نیاز یا همزمان	ساعت			تعداد واحد درسی			نام درس	کد درس
	جمع	عملی	نظری	جمع	عملی	نظری		
ندارد	۲۶	۱۷	۹	۱	۰/۵	۰/۵	*سیستم های اطلاع رسانی پزشکی	۰۱
ندارد	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	اصطلاح شناسی تاریخ علوم پزشکی	۰۲
ندارد	۵۱	-	۵۱	۳	-	۳	تاریخ تحلیلی علوم پزشکی در ایران و اسلام	۰۳
ندارد	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	تاریخ عمومی ایران و جهان	۰۴
ندارد	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	تاریخ داروسازی و داروشناسی	۰۵
ندارد	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	تاریخ پزشکی ملل	۰۶
ندارد	۳۴	-	۳۴	۲	-	۲	اسلام و دانش پزشکی	۰۷
ندارد	۵۱	۳۴	۱۷	۲	۱	۱	*اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلایا	۰۸
۱۶							جمع	

دانشجو موظف است با تشخیص گروه آموزشی و تایید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، حداکثر تعداد ۱۳ واحد از جدول دروس کمبود یا جبرانی (جدول الف) را بگذراند.

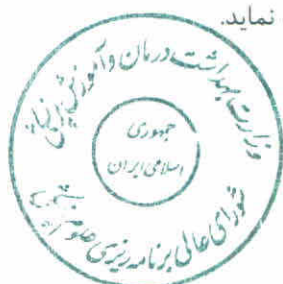
* گذراندن این دروس برای همه دانشجویانی که قبلاً آنها را نگذرانده‌اند الزامی می‌باشد.

جدول ب: دروس اختصاصی اجباری (core) برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D) رشته تاریخ علوم پزشکی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			تعداد ساعت درسی			پیش‌نیاز یا همزمان
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۰۹	آشنایی با زبان‌های تاریخی مرتبط با دانش پزشکی	۱	-	۱	۱۷	-	۱۷	ندارد
۱۰	متن پژوهی و خوانش متون طب و تاریخ علوم پزشکی در تمدن ایران و اسلام	۲	۲	۴	۳۴	۶۸	۱۰۲	ندارد
۱۱	فلسفه پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۲	تاریخ جراحی و تشریح	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۳	تاریخ نظریات و نهادهای پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۴	تاریخ بیماری‌شناسی در متون پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۵	روش تحقیق پیشرفته در تاریخ علوم پزشکی	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱	ندارد
۱۶	جریان‌شناسی تحولات تاریخ علوم پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۷	علوم انسانی و پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۱۸	پایان نامه	۲۰						
جمع					۳۹			

چنانچه دانشجو واحدهایی از جدول دروس اختصاصی اجباری (core) را در مقاطع قبلی گذرانده باشد، موظف است با توجه به نظر شورای آموزشی دانشکده از دروس اختصاصی اختیاری (non-core) (جدول ج) واحدهای جایگزین انتخاب نماید.

جدول ج: دروس اختصاصی اختیاری (non core) برنامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (Ph.D.) رشته تاریخ علوم پزشکی

کد درس	نام درس	تعداد واحد درسی			ساعت			پیش‌نیاز یا همزمان
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱۹	سمینار تاریخ علوم پزشکی	-	۱	۱	-	۳۴	۳۴	ندارد
۲۰	تاریخ و طبقه‌بندی علوم مرتبط با پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۲۱	زبان تخصصی (انگلیسی) تاریخ علوم پزشکی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۲۲	مفهوم‌شناسی متون عربی پزشکی دوران تمدن اسلامی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۲۳	آشنایی با مبانی پزشکی و طب ایرانی	۲	-	۲	۳۴	-	۳۴	ندارد
۲۴	آشنایی با زبان لاتین	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱	ندارد
۲۵	آشنایی مقدماتی با زبان یونانی باستان	۱	۱	۲	۱۷	۳۴	۵۱	ندارد
جمع		۱۳						

* دانشجوی می‌بایست ۳ واحد از دروس فوق (جدول ج) را متناسب با موضوع پایان‌نامه موردنظر، موافقت استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه بگذرانند.

عناوین کارگاه‌های آموزشی مورد نیاز دوره:

- جستجوی پیشرفته
- نرم‌افزارهای مدیریت منابع علمی (نظیر اندنوت)
- تصحیح متون
- تاریخ‌نگاری
- روش‌شناسی تحقیق تاریخی
- باستان‌شناسی
- کارگاه‌های حوزه علوم انسانی (جامعه‌شناسی، زبان‌شناسی، علوم اجتماعی و ...)

حداقل گذراندن دو کارگاه با نظر گروه تاریخ پزشکی در دانشگاه محل تحصیل الزامی می‌باشد و دانشجویان موظفند گواهی گذراندن کارگاه را تا قبل از جلسه دفاع پایان‌نامه به گروه مربوطه ارائه دهند.

کد درس: ۰۱

نام درس: سیستم های اطلاع رسانی پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد (۵/۵ واحد نظری - ۵/۵ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

دانشجو باید در پایان این درس بتواند با موتورهای جستجوگر و نقش پنج نرم افزار اسپایدر (عنکبوت)، کرول (خزنده)، ایندکسر (بایگانی کننده)، دیتابیس (بانک اطلاعاتی) و رنکر (رتبه بندی کننده)، در آنها آشنا شود. بتواند تفاوت و توانایی این نرم افزارها را در چند موتور جستجوگر Bing, Yahoo, google و .. شناخته و با هم مقایسه کند. همچنین ضمن آشنایی با چند موتور جستجوگر Meta Search engine بتواند با روش ها، جستجو و عوامل موثر بر آن، جستجوی پیشرفته، سیستم بولین Boolean operators خطاهای موجود در کوتاهی کلمات کلیدی (Truncation مانند Asterisk کاربرد پراوتزها و تاثیر متقابل کلمات کلیدی برنتایج جستجو، آشنا شود. دانشجو باید به امکانات موجود در نرم افزارهای مرتبط با اینترنت Explorer, Mozilla firefox, Google chrome آشنا شود. از دیگر اهداف این درس آشنا شدن دانشجو با سرویس کتابخانه ی دانشگاه محل تحصیل می باشد. آگاهی دانشجو به بانک های اطلاعاتی و نا شرین مرتبط با علوم بهداشتی و پزشکی، سایت های مهم در علوم بهداشتی و پزشکی بخصوص PubMed, Cochrane معیارهای سنجش مقالات (مانند Citations, مجلات (Impactfactor) و نویسندگان (H-index) و یکی از نرم افزارهای مدیریت منابع Reference manager الزامی است.

شرح درس:

در این درس دانشجو با روش های جستجوی علمی، مشکلات جستجو در اینترنت و فایق آمدن بر آنها آموزش خواهد دید. با مفاهیم سنجش مقالات، مجلات و جستجو در بعضی از سایت های نا شرین مهم آشنا خواهد شد. بدین ترتیب دانشجو قادر خواهد شد جستجوی سازماندهی شده ای از مرورگرها و بانک های اطلاعاتی داشته باشد. در نهایت دانشجو قادر به ایجاد کتابخانه اختصاصی توسط یکی از نرم افزارهای مدیریت منابع خواهد شد تا براساس آن مجموع منابع مورد نیاز خود را برای نگارش پایا نامه، مقالات و گزارشات تهیه نماید.

سرفصل و رئوس مطالب (نظری ۹ ساعت - عملی ۱۷ ساعت):

- آشنایی با موتورهای جستجوگر عمومی، تفاوت آنها و مقایسه چند موتور جستجوگر با هم از نظر جستجوی یکسان (کار عملی: انجام انفرادی جستجوی پیشرفته، جستجو بولین Not, Or, And در جستجوگر PubMed در کلاس)
- آشنایی با نقش پنج نرم افزار اسپایدر (عنکبوت)، کرول (خزنده)، ایندکسر (بایگانی کننده)، دیتابیس (بانک اطلاعاتی) و رنکر (رتبه بندی کننده)، در هر موتور جستجوگر
- آشنایی با مرورگرهای Internet Explorer, Mozilla firefox, Google chrome و امکانات آنها (کار عملی: مرتب کردن و ذخیره Favorite در فلاش دیسک)
- آشنایی با سرویس های موجود در کتابخانه دانشگاه محل تحصیل شامل دسترسی به مجلات داخلی و خارجی و نرم افزار جامع Elsevier, EBSCO, Wiley, Springer
- آشنایی با ناشرین مانند Web of Science, Scopus, proQuest, Biological Abstract
- آشنایی با پایگاه های استنادی Medlib, Iranmedex, Irandoc و ...
- روش های جستجو از طریق سرعنوان های موضوعی پزشکی (MeSH)

- آشنایی با معیارهای سنجش مقالات (مانند Citation)، سنجش مجلات (Impact factor) و سنجش نویسندگان (H-index) در بانک‌های اطلاعات ذریبط
- آشنایی با کاربرد DOI
- آشنایی با PubMed و مجموعه‌ای از مقالات بانک اطلاعاتی مدلاین، بانک ژن، نرم افزارهای آنلاین موجود در آن
- آشنایی با نرم افزار EndNote و ایجاد یک کتابخانه شخصی از منابع بطور عملی

منابع اصلی:

1. www.medlib.ir
2. www.proquest.com
3. www.ncbi.nlm.nih.gov

شیوه ارزشیابی دانشجو:

- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- انجام تکالیف ۱۵٪
- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۲

نام درس: اصطلاح‌شناسی تاریخ علوم پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این درس به دانشجویان "آشنایی با اصطلاحات طب سنتی و تاریخ علوم پزشکی" است. دانشجوی در طول این دوره باید بتواند اصطلاحات به کار رفته در مکاتب طبّی مختلف و همچنین اصطلاحات بیماری‌ها را درک کند. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجویان ضمن ارائه تصویری مشخص از تاریخچه اصطلاح‌شناسی، بتوانند در خصوص اصطلاحات مرتبط با کلیات طب سنتی و سیر تطور آن‌ها و حوزه‌های مختلف به درک کاملی برسند.

شرح درس:

این درس جهت آشنایی دانشجویان با اصطلاحات تاریخ علوم پزشکی طراحی شده است. هدف از این دوره، آشنایی دانشجویان با تاریخچه اصطلاح‌شناسی، منابع اصطلاح‌شناسی و آشنایی و بررسی اصطلاحات مختلف در تمامی حوزه‌های تاریخ علوم پزشکی می‌باشد. در این دوره آموزشی دانشجویان با اصطلاحات پایه‌ی مکاتب طبّی آشنا می‌شوند. همچنین سایر مفاهیم این حوزه هم چون اصطلاحات مربوط به بیماری‌ها غذا و داروها، اصطلاحات مرتبط با ابزارها، اعمال یدّاوی، اصطلاحات مرتبط با درمانگرها، نسب‌ها، القاب، کتابت و قطع کتاب تدریس و مورد بحث قرار می‌گیرد.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- اصطلاح‌شناسی و اهمیت آن در پزشکی و تاریخ علوم پزشکی

- تاریخچه اصطلاح‌شناسی

- نمونه‌هایی از اصطلاحات مرتبط با کلیات طب سنتی و سیر تطور آنها

- نمونه‌هایی از اصطلاحات مرتبط با مکاتب طبّی :

طبّ (اخلاطی، آیورودا، سوزنی و جدید) و تعاریف مرتبط؛

طبّ (سنتی، عامیانه، روایی، دوره اسلامی و...).

- نمونه‌هایی از اصطلاحات مرتبط با اندام‌ها:

اعضای مفرد، مرکب، رئیسه، غیررئیه و...

- نمونه‌هایی از اصطلاحات مرتبط با بیماری:

مفهوم سلامت و بیماری و اصطلاحات مرتبط در متون (مانند حفظ الصّحه)؛

مفهوم هوای عفونی و بیماری‌های واگیر و اصطلاحات مرتبط، قرنطینه؛

تقسیم‌بندی بیماری و علل آن (سوء المزاج، تجمع خلط، تفرق اتصال، سدد، امتلاء، عفونت، اورام و انواع آن‌ها و...)

ایام بحران، تقدّمه‌المعرفه و اصطلاحات مرتبط.

- نمونه‌هایی از اصطلاحات مرتبط با غذا و داروها

غذا و اصطلاحات مرتبط (کثرت، قلت، تکاثف، قلیل الهضم، صالح، فاسد...)

ادویه و انواع آن (گیاهی، حیوانی، معدنی، درجات و اصطلاحات مرتبط مانند: صیدنه، جوارش، ابارج، اطریفل.

انواع روش‌های استعمال دارو و اصطلاحات مرتبط (آبزن، بخور، سعوّط، سنون، سفوف، شافه/شیاف، فرزجه، ضمد، لبوب، لعوق، مرهم،

ذرور، طلی، لطیخ، مضوض، کماد و...؛ اصطلاحات دیگر (منوم، مسهل، مهزل، مدر، مفتح، مسمن، منضج، هاضم، مفرح و...)

اصطلاحات مربوط به داروشناسی و داروسازی (قربادین، ادویه مفرد، کشته‌جات و...).

تریاق‌ها (انواع و اصطلاحات)

- نمونه هایی از اصطلاحات مرتبط با تشخیص و علائم تشخیصی:
نبض و اصطلاحات مرتبط
بول و اصطلاحات مرتبط (تفسره، قاروره، رنگ‌های ادرار و...) و براز.
 - نمونه هایی از اصطلاحات مرتبط با ابزارها:
آشنایی با ابزارها (تشخیصی، درمانی، جراحی) و اصطلاحات مرتبط.
 - نمونه هایی از اصطلاحات مرتبط با اعمال یدای:
اعمال یدای و اصطلاحات مرتبط مانند دلك، فصد، حجامت، بادكش، حقنه، زالو (علق) و اصطلاحات مرتبط مانند محل و نام اندام‌ها.
 - نمونه هایی از اصطلاحات مرتبط با درمانگرها:
انواع درمانگرها و رده‌بندی آن‌ها، طبیب/متطبب، حکیم، فصاد، حجام، مداوی، مجبر(شکسته بند)، کخال، بیطار، عطار، داروشناس، جراح.
 - نمونه هایی از اصطلاحات مرتبط با مکان‌ها:
بیمارستان، تیمارستان، دارالمجانین، صیدلیه، ساعور و اصطلاحات مرتبط با حوزه‌های آموزش طب در گذشته و دوران قاجار.
 - آشنایی با اصطلاحات مرتبط با نسب‌ها، القاب:
اشخاص (نام، نسب، القاب، کنیه‌ها): چگونه می‌توان از یک نام به انواع شاخه‌های هویت یک شخص (فردی، خانوادگی، قومی، ملی، مذهبی و...) پی برد.
 - شهرها (نسب و القاب): رازی منسوب به شهر ری، هروی منسوب به هرات، مروزی منسوب به مرو، کاشان (دارالمومنین)، شیراز (دارالعلم)، قم (دارالایمان)، گیلان (دارالمرز)، تبریز (دارالخلافة) و... .
 - آشنایی با اصطلاحات مرتبط با اندازه‌گیری و واحدها
 - آشنایی با اصطلاحات مرتبط با کتاب، کتابت و قطع کتاب:
 - آشنایی با اصطلاحات کتابت انواع کتابت (تألیف، استنساخ، تلخیص، تفسیر، املاء، شرح، تحریر، خطبه، ترقیمه، هامش، حاشیه، تقریظ و...):
 - خفی، ارجوزه، تذکره، کناش و...
 - آشنایی و معرفی منابع اصطلاح‌شناسی
- منابع اصلی آخرین ویرایش:**
- ۱- ازدی صحاری، عبدالله، کتاب الماء، چاپ هادی حسن حمودی، قاهره،
 - ۲- حسن بن نوح ابومنصور قمری، کتاب التنویر، چاپ محمد کاظم امام،
 - ۳- محمد بن یوسف طبیب هروی، بحر الجواهر، چاپ سنگی،
 - ۴- حکیم مومن، محمد مومن بن محمد زمان حسینی تنکابنی، تحفه حکیم مومن، تهران،
 - ۵- محمدحسین بن محمد هادی عقیلی علوی شیرازی، مخزن الادویه، چاپ افست
 - ۶- هلموت فلیر، مبانی اصطلاح‌شناسی، ترجمه محسن عزیزی،

شیوه ارزشیابی:

- ۱-آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲-آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳-انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴-حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۳

نام درس: تاریخ تحلیلی علوم پزشکی در اسلام و ایران

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۳ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان "آشنایی با خاستگاه دانش پزشکی و شاخه‌های مرتبط در سرزمین‌های اسلامی" می‌باشد. دانشجویان در این دوره با سیر تطور دانش پزشکی و دیگر شاخه‌های علوم پزشکی آشنا می‌شوند و منابع اصلی تاریخی علوم پزشکی را خواهند شناخت. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجو بتواند سیر کلی، مسیر پیشرفت، محدودیت‌ها و فرصت‌های رشد دانش پزشکی در مناطق مختلف را بخوبی توضیح دهد و منابع اولیه و اصلی شکل‌گیری و تکوین این دانش را معرفی نماید.

شرح درس:

در این درس دانشجو با تاریخچه دانش پزشکی و خاستگاه آن در سرزمین‌های اسلامی آشنا می‌شوند و نقش دانشمندان مسلمان و تمدن اسلام را در تکوین و پیشبرد این دانش مورد بررسی قرار خواهند داد. و نیز با محدودیت‌های مطالعه و یادگیری این دانش‌ها در زمان‌های گذشته و در تمدن‌های مختلف آشنا خواهند شد. همچنین دانشجویان با کانون‌های پزشکی در ایران و اسلام آشنا و دانش پزشکی را دوره‌های مختلف تاریخی و سیر تکوین آن را مورد مطالعه قرار خواهند داد.

رئوس مطالب (۵۱ ساعت نظری):

- خاستگاه دانش پزشکی و شاخه‌های مرتبط در سرزمین‌های اسلامی

- میراث پزشکی سرزمین‌های عربی

- کانون‌های دانش بویژه پزشکی در ایران عصر ساسانی

- نقش اهل کتاب (بویژه مسیحیان و صابئیان) در انتقال دانش پزشکی به جهان اسلام

- نقش حکومت‌های اسلامی در توسعه دانش پزشکی و تأسیس نظام بهداشت و درمان

- پزشکی در بغداد

- پزشکی در خراسان بزرگ

- پزشکی در طبرستان

- پزشکان پارسی نويس

- پزشکی در مصر، شام، مغرب و اندلس

- پیامدهای حمله مغول و تأثیر آن بر نظام آموزش و بهداشت و درمان

- احیاگران دانش پزشکی در عصر فترت

- پزشکی عصر صفوی

- پزشکی قاجار و دوره معاصر

- تاریخ دندان پزشکی در بستره دوره اسلامی

- جایگاه پرستاری در تاریخ علوم پزشکی

- تاریخ علوم مرتبط با پزشکی در دوران اسلامی

1- Campbell, Donald. Arabian Medicine and its Influence on the Middle Ages:
Volume I. Routledge

2- Peter E. Pormann and Emilie Savage-Smith, Medieval Islamic Medicine: Edinburgh
University Press

۳- محمدی، سجاد؛ ولایتی، علی اکبر؛ پزشکی در ایران و جهان اسلام، انتشارات آفتاب معرفت

۴- شریعت تربقان، شمس، تاثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی، موزه تاریخ پزشکی

۵- شریعت تربقان، شمس، پزشکی و آموزش آن در ایران، موزه تاریخ پزشکی

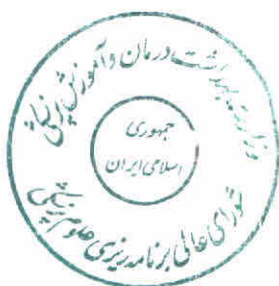
شیوه ارزیابی:

۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪

۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪

۳- انجام تکالیف ۱۵٪

۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۴

نام درس: تاریخ عمومی ایران و جهان

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان آشنایی کلی با تحولات تاریخ ایران و جهان است. دانشجویان در طول این دوره بایستی با تاریخ عمومی ایران و جهان آشنا شوند و دید کلی نسبت به تاریخ جهان داشته باشند. در پایان دوره از دانشجویان انتظار می‌رود بتوانند دوره‌های مختلف تاریخ را مورد تحلیل و بررسی قرار دهند.

شرح درس:

در این درس دانشجویان با تاریخ عمومی ایران و جهان از باستان تا به امروز آشنا می‌شوند. دانشجویان در طول دوره به آشنایی تمدن‌های شرقی می‌پردازند. همچنین دانشجویان بایستی در خصوص تاریخ ایران باستان و همچنین پس از اسلام اطلاعات کافی را کسب نمایند. در ادامه مباحث مرتبط با تاریخ اروپا در دوره باستان، قرون وسطی رنسانس و انقلاب کبیر فرانسه تدریس می‌شود.

رئوس مطالب (۳۴ ساعت نظری):

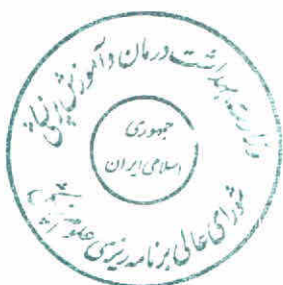
- آشنایی با تمدن‌های شرقی (هند، چین، بین‌النهرین، مصر)
- آشنایی با تاریخ ایران باستان (بومیان ایران، حکومت‌های مادها، هخامنشیان، اشکانیان، ساسانیان)
- آشنایی با تاریخ ایران پس از اسلام (دوران میانه، دوران مغولان و تیموریان، دوره صفویه و معاصر)
- آشنایی با تاریخ اروپا در دوره باستان (یونان، رم، بربرها)
- آشنایی با تاریخ اروپا در قرون وسطی (حکومت‌های مذهبی، امپراطوری روم شرقی)
- آشنایی با تاریخ اروپا در دوره رنسانس (تحولات مذهبی، اصلاحات سیاسی، تشکیل حکومت‌های کوچک)
- آشنایی با تاریخ اروپا از انقلاب کبیر فرانسه تا پایان قرن نوزدهم
- آشنایی با تاریخ جهان در دوره معاصر

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

- ۱- زرین کوب، محمدحسین. روزگاران. تهران: انتشارات سخن
- ۲- لیتون، رالف. سیر تمدن. ترجمه پرویز مرزبان. تهران: انتشارات شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- ۳- لوکاس، هنری. تاریخ تمدن. ترجمه عبدالحسین آذرنگ. تهران: انتشارات سخن
- ۴- لوکاس دو بلویس، روبرتوس‌وان در اسپک. دیباچه‌ای بر جهان باستان. ترجمه مرتضی ثاقب‌فر. تهران: ققنوس
- ۵- گامبریچ، ارنست. تاریخ جهان. ترجمه علی رامین. تهران: نشر نی

شیوه ارزشیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۵

نام درس: تاریخ داروسازی و داروشناسی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان آشنایی دانشجویان با سیرتاریخی پیدایش و تحولات داروسازی در ایران باستان و دوره اسلامی، آشنایی با ادبیات کهن در حوزه داروسازی و داروشناسی ایران و اسلام و آشنایی با انواع کتب داروسازی در طب ایرانی می باشد. در پایان این دوره انتظار می روند دانشجویان بتوانند سیر تغییرات و تحولات داروسازی در طول تاریخ را شرح دهند. همچنین دانشجویان باید بتوانند انواع کتب داروسازی در طب ایرانی را معرفی و نمایند.

شرح درس:

در این درس دانشجویان با سیر تاریخی پیدایش و تحولات داروسازی در ایران و دوره‌ی اسلامی آشنا می‌شوند و همچنین منابع و کتب مختلف این حوزه را بررسی می‌کنند. سیر داروسازی در تمدن‌های مختلف شرح داده می‌شود و دانشجویان با نوآوری‌های حوزه‌ی داروسازی در دوره‌ی اسلامی آشنا می‌شوند. در این دوره همچنین سایر مفاهیم این حوزه هم چون اصطلاحات مربوط اشکال دارویی نیز تدریس می‌شود.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- داروسازی در ایران پیش از تاریخ (بر اساس یافته‌های باستان شناسی)
- داروسازی در ایران باستان (پیش از اسلام)
- داروسازی در تمدن‌های باستانی
- انتقال دانش داروسازی از دوران باستان به دنیای اسلام
- داروسازی و داروشناسی در دوران تمدن طلایی اسلام
- سیر تحولات داروسازی در دوران اسلامی از آغاز مغول تا پایان قاجار
- انواع کتب داروسازی و داروشناسی در طب ایرانی و دوره اسلامی
- دستاوردها و نوآوری‌های حوزه داروسازی و داروشناسی در دوره اسلامی
- واژگان و ادبیات طب ایرانی برای فهم متون داروسازی در تمدن اسلامی
- اشکال دارویی در داروسازی دوره تمدن اسلامی
- داروسازی در دوران معاصر
- داروسازی نوین در غرب

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Kremers E, Sonnedecker G, Urdang G. Kremers and Urdang's History of pharmacy. Amer. Inst. History of Pharmacy.
2. Levey, Martin. Early Arabic pharmacology: an introduction based on ancient and medieval sources. Brill Archive.
3. Zebroski, Bob. A Brief History of Pharmacy. Routledge.

۴. سلیمان افشاری پور. کتاب آشنایی با مبانی داروسازی و اشکال دارویی سنتی ایران. تهران: چوگان

۵. محمدمهدی احمدیان عطاری. تاریخ داروسازی و داروشناسی در ایران. تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

۶. آرمان زرگران. مقدمه ای بر پزشکی در دوران ساسانیان. تهران: ایرانیان طب
شیوه ارزیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۶

نام درس: تاریخ پزشکی ملل

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

این درس با هدف آشنایی دانشجویان با بازخوانی و آشنایی با روش‌ها و سیر تطور دانش پزشکی در تمدن‌های کهن می‌باشد. انتظار می‌رود دانشجویان پس از گذراندن این دوره رویکردهای خاصی که ملل مختلف جهان از دیر باز تا کنون نسبت به مواجهه با ناخوشی و انواع بیماری‌ها داشته‌اند را بشناسند.

شرح درس:

محتوای این درس مبتنی بر تاریخ علوم پزشکی در تمدن‌های کهن است. انواع شیوه‌های درمانی که توسط اقوام مختلف جهان یکار می‌رفته مورد بررسی قرار می‌گیرد و بدین ترتیب دانشجویان با خاستگاه‌های روش‌های درمانی آشنا شوند.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- پزشکی در چین
- پزشکی در هند
- پزشکی در میان رودان (بین النهرین)
- پزشکی در مصر باستان
- پزشکی یونان
- اسکندریه
- پزشکی روم
- پزشکی بیزانس
- پزشکی در تمدن‌های اینکا، مایا و آزتک
- منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Sheldon Watts, Disease and Medicine in World History, Routledge.
2. Kenneth F. Kiple, The Cambridge Historical Dictionary of Disease, Cambridge: Cambridge University Press

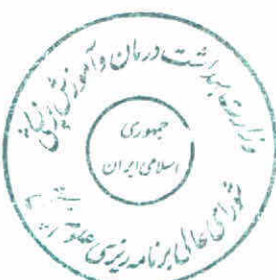
۳- مارسل مارتینی، شارل سورنیا، ژاک پوله. تاریخ پزشکی. تهران: بنیاد دانشنامه نگاری ایران

۴- لیزا یونت، تاریخ پزشکی، ترجمه رضا یاسایی، تهران، ققنوس

۵- ویلیام باینوم، تاریخ پزشکی، ترجمه فهیمه مخبر دزفولی، تهران، حکمت سینا

شیوه ارزشیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۷

نام درس: اسلام و دانش پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلی این درس آشنایی دانشجویان با جایگاه دانش پزشکی در اسلام و آموزه‌های طبّی در متون دینی است. انتظار می‌رود دانشجویان با گذراندن این دوره به نقش احکام دینی و آموزه‌های پزشکی دینی در اسلام و جنبه‌های مختلف سلامتی انسان آگاهی پیدا کنند.

شرح درس:

در این دوره آموزه‌های طبّی در متون دینی اسلامی مورد بررسی قرار می‌گیرد و کاربرد دین در دانش پزشکی و دیدگاه‌های مراجع دینی از دیر باز مورد بررسی قرار می‌گیرد. دستاوردهای پزشکی حاصل از آموزه‌های دینی در اسلام و نقش رابطه انسان با پروردگار و توجه به احکام دینی و دستورات الهی و آداب تغذیه در دین اسلام و به طور کلی رفتار زیستی مطابق با آموزه‌های دین اسلام و نقش آن در سلامت جسم و جان انسان مورد توجه قرار می‌گیرد.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

۱ - مبانی نظری:

۱-۱ - مرجعیت علمی عقل در کنار حجت بیرونی (پیدایش علوم تجربی در پرتو عقل و بکارگیری صحیح از آن)

۲ - ۱ - عدم تعارض دین و علم (تلازم حکم عقل و شرع)

۳ - ۱ - دانش پزشکی دستاوردی عقلی و ایمانی (مبانی بر دیدگاه‌ها در موردخاستگاه دانسته‌های پزشکی)

۴ - ۱ - رابطه بیماری با افعال آدمی و مشیت الهی و مفهوم شفا (اراده و فعل الهی منشأ همه خوبیها؛ افعال آدمی منشأ همه شرور)

۲ - مبانی فقهی و اخلاقی دین اسلام ناظر به دانش پزشکی و منابع این مبانی:

۱ - ۲ - وجوب حفظ تندرستی تن و روان

۲ - ۲ - وجوب پرهیز از آنچه به تن و روان زیان می‌رساند

۳ - ۲ - احکام مراجعه به طبیب حاذق و امین هنگام بیماری

۴ - ۲ - پرهیز از پرخوری و آداب تغذیه

۵ - ۲ - رعایت مزاج، اشتها و عادات بدن

۶ - ۲ - توجه به اصول حفظالصحه (بهداشت فردی و جمعی)

۷ - ۲ - پسندیدگی پرستاری و عیادت از بیمار

۸ - ۲ - احادیث با مضامین پزشکی و احتمال تعارض با یافته‌های نوین

۹ - ۲ - منابع اسلامی در حوزه مفاهیم پزشکی:

۱-۹-۲ - قرآن کریم

- ۲-۹-۲ - روایات از معصومین علیهم السلام (منابع عمومی و اختصاصی: کتب اربعه شیعه، صحاح سته اهل سنت، مجموعه‌های روایی فریقین، طب النبوی صلوات الله علیه و آله، طب الائمه علیهم السلام، رساله ذهبیه و سایر کتاب‌های حدیثی با موضوع طب)
- ۳ - خدمات اسلام به نظام سلامت
- ۱ - ۳ - وجوب دانش اندوزی
- ۲ - ۳ - ارج نهادن به مقام طبیب و پرستار
- ۳ - ۳ - ایجاد ضمان برای طبیب در موارد قصور و تقصیر
- ۴ - ۳ - وقف به عنوان نهاد دینی در خدمت نظام سلامت

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

- ۱ - گلشنی، مهدی، از علم سکولار تا علم دینی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ۲ - گلشنی، مهدی، قرآن و علوم طبیعت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- ۳ - رضوی، مرتضی، دو دست خدا، قم، زمستان
- ۴ - اصفهانی، محمد مهدی، مبانی نظری طب اسلامی، تهران
- ۵ - بنیان‌های کاربرست روایات طبی به کوشش محمد باعزم، سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، تهران
- ۶ - مکارم شیرازی، ناصر، احکام پزشکی، انتشارات مدرسه امام علی بن ابی طالب علیه السلام
- ۷ - محقق داماد، سید مصطفی، فقه پزشکی، انتشارات حقوقی
- ۸ - جعفر مرتضی عاملی، آداب طبی و اخلاق پزشکی در اسلام، ترجمه محمدرضا صالح، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی
- ۹ - محمدی ریشه‌ری، محمد، دانشنامه احادیث پزشکی، مترجم: حسین صابری، چاپ و نشر دارالحدیث
- ۱۰ - ابوالعباس جعفر بن محمد المستغفری، طب النبوی صلوات الله علیه و آله
- ۱۱ - پسران بسطام نیشابوری، طب الائمه علیهم السلام، قم
- ۱۲ - پژوهشی پیرامون کتاب طب الائمه علیهم السلام، محمدباقر ملکیان - مجاهدی، ایرانیان طب

شیوه ارزشیابی:

- ۱-آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲-آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳-انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴-حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۸

نام درس: اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلایا

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با مفاهیم مبانی مدیریت خطر بلایا است که شامل شناخت چرخه مدیریت خطر، مفاهیم و ساختار مدیریت خطر، شناخت اصول مدیریت و برنامه ریزی بخش سلامت در مراحل کاهش آسیب آمادگی پاسخ و بازیابی در حوادث و بلایا، اصول ابتدایی خودامدادی و دگر امدادی می باشد.

شرح درس:

در این درس دانشجو ضمن آشنایی و شناخت ادبیات مشترک مدیریت خطر بلایا، با مهارت های عملی حیاتی نظیر احیا قلبی ریوی پایه، تریاژ و ... آشنا می شود.

رئوس مطالب: (۱۷ ساعت نظری - ۳۴ ساعت عملی)

الف: نظری (۱۷ ساعت)

- ✓ آشنایی با کلیات، مفاهیم، واژه ها، اهمیت و ضرورت مدیریت حوادث و بلایا
- ✓ آشنایی با مخاطرات طبیعی و انسان ساخت در جهان و ایران
- ✓ آشنایی با شیوه های پیشگیری از وقوع بلایا
- ✓ آشنایی با شیوه های ارتقای آمادگی برای پاسخگویی موثر به بلایا و حوادث
- ✓ آشنایی با اثرات روان شناختی بلایا و حمایت های روانی اجتماعی
- ✓ آشنایی با بازیابی پس از بلایا و برگشت به حالت بهتر از قبل
- ✓ آشنایی با سامانه فرماندهی سانحه و کارکردهای آن
- ✓ آشنایی با قانون و اسناد ملی مدیریت حوادث و بلایا

ب: عملی (۳۴ ساعت)

- ✓ انجام احیا پایه یک و دو نفره (استفاده از ماکت، کار با الکتروشوک خودکار خارجی (AED))
- ✓ شرکت در تمرین (دور میزی، اطفاء حریق، ...)

آشنایی با انجام تریاژ پایه

شیوه ارزشیابی:

۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪

۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪

۳- انجام تکالیف ۱۵٪

۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۰۹

نام درس: آشنایی با زبان‌های تاریخی مرتبط با دانش پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد

نوع واحد: نظری

هدف:

هدف از برگزاری این درس آشنایی اولیه دانشجویان زبان‌های تاریخی است که می‌تواند دانش پزشکی ما را توسعه دهد. دروس آشنایی متون عربی و فارسی در این کوریکولوم طراحی شده است اما بخش قابل تاملی از تحولات پزشکی در بستر زبان‌های دیگر همانند زبان سریان، سغدی و... متحقق شده است. این یک واحد تلاش می‌کند در حد مقدماتی دانشجویان را با خطوط و زبان‌های باستانی آشنا سازد تا به مدد این آشنایی اگر دانشجویان تمایل داشت که در حوزه ترجمه و یا تصحیح تخصصی متون زبان‌های باستانی فعالیت نمایند بتوانند مسیر تحقیق خود را آگاهانه‌تر انتخاب نمایند.

شرح درس:

تدریس این مبحث بر پایه آشنایی با خطوط و زبان‌های باستانی است. در این درس دانشجویان با سیر تحول خط و زبان آشنای می‌شوند و پس از پایان این دوره می‌توانند با دیدن خطوط مختلف تشخیص دهند که این خط چه نام دارد. این توانایی با هدایت استاد مربوطه متحقق می‌گردد که در طی دوره نمونه‌های متنوعی از هر کدام از این خطوط را در پلن‌لین تاریخی مورد نظر در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد تا دانشجویان یک درک کلی از این خطوط و زبان‌های مرتبط به دست آورد.

رئوس مطالب: (۱۷ ساعت نظری)

- آشنایی با تاریخ خط و زبان
- برخورد زبانی و روابط متقابل فرهنگ‌ها و زبان‌های مختلف در حوزه پزشکی
- آشنایی با منابع مربوط به خط و زبان (فیزیکی و آنالین)
- اهمیت دانش اتیمولوژی (ریشه‌شناسی) و شناخت فرهنگ‌های تخصصی ریشه‌شناسی (فیزیکی و آنالین)
- درامدی بر زبان‌شناسی تاریخی و آشنایی با نحوه طبقه‌بندی زبان‌ها (با تاکید بر خانواده‌های زبان‌های آفریقایی- آسیایی، هند و اروپایی)
- پراکندگی زبانی- جغرافیایی متون پزشکی در طول تاریخ و معرفی مهم‌ترین متون و اسناد و... موجود از هر یک
- آشنایی با خط‌ها و زبان‌ها:

- آشنایی با تاریخ، خط، زبان، و متون اردو- هندی- سنسکریت
- آشنایی با تاریخ، خط، زبان، و متون پهلوی- اوستایی- خط میخی
- آشنایی با تاریخ، خط، زبان، و متون سامی (سریانی- عبری- عربی کهن)
- آشنایی با تاریخ، خط، زبان، و متون ترکی (جغتایی، اویغوری، ازبکی، ترکی عثمانی و...)
- آشنایی با خطوط خاص (سیاق، شجری، و...)

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Michael Coulson. Teach Yourself Sanskrit (Teach Yourself Languages). Teach Yourself Books
2. F.Max Muller, F. Max Muller. a Sanskrit Grammar for Beginners

3. Ruth Laila Schmidt. Urdu: An Essential Grammar (Essential Grammars). Routledge.
4. David Matthews, Mohamed Kasim Dalvi. Teach Yourself Urdu (Teach Yourself
5. Robert Dick Wilson. Introductory Syriac Method and Manual
6. Oshana R. Beginner Assyrian Syriac-Aramaic

۷. کنت کاتسز. زبان‌های جهان. ترجمه رضی هیرمندی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۸. صادقی، علی اشرف. تکوین زبان فارسی. تهران: دانشگاه آزاد ایران. بی تا.
۹. هورن، کیبی م. طبقه‌بندی زبان‌ها. ترجمه ابوالقاسم سهیلی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۱۰. سوکولوف. زبان اوستایی. ترجمه رقیه بهزادی. موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
۱۱. جنیدی، فریدون. نامه پهلوانی (آموزش زبان پهلوی). تهران: نشر بلخ.
۱۲. صفی‌نژاد، جواد. کوششی در آموزش خط سیاق. تهران انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

شیوه ارزشیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۰

نام درس: متن پژوهی و خوانش متون طب و تاریخ علوم پزشکی در تمدن ایران و اسلام

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۴ واحد (۲ واحد نظری - ۲ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

هدف اصلی این درس آشنایی دانشجویان با پژوهش و خوانش متون عربی و فارسی در حوزه طب و تاریخ علوم پزشکی با رویکرد تحلیلی است. انتظار می‌رود دانشجویان با آشنایی با زبان و ادبیات نوشتاری متون طب و تاریخ پزشکی دوران اسلامی، شیوه صحیح خواندن و تحلیل آن متون، ساختار موضوعی متون و چگونگی پژوهش در متون آشنا شوند. باید پذیرفت که در این ساعت آموزشی محدود امکان پرورش متخصص وجود ندارد، این واحد بیشتر برای آمادگی و شناخت دانشجو با پژوهش‌های زبانی مرتبط با تاریخ پزشکی است که در صورتی که دانشجو تمایل داشته باشد در زمینه تصحیح متون و یا ترجمه آن‌ها گام بردارد، این دانش ابزاری برای آغاز آموزش‌های جدی تلقی گردد و دانشجو بتواند با دانش به دست آمده از این حوزه گام‌های مطالعاتی مطلوب خود را بردارد.

شرح درس:

این درس مبتنی بر خوانش و پژوهش درون متنی است. دانشجویان تلاش خواهند کرد که با هدایت استاد به تجربه خوانش و درک مطالب صحیح‌تر از متون پزشکی پیشنهادی توسط استاد نائل آمده و به توانایی بررسی محتوایی و تحلیل مطالب، شیوه متن نویسی، ساختار شناسی و نمایه نگاری در آن متون دست می‌یابند.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری - ۶۸ ساعت عملی)

- جستاری در متن پژوهی (نقد متن، تحلیل متن)

- بررسی ساختاری متون طب ایرانی - اسلامی و تأثیرپذیری آن از زبان‌های پهلوی، سریانی، یونانی و هندی در عصر ترجمه و تالیف

- تحلیل روش شناختی و محتوایی متون طب عربی: (الحاوی رازی، کامل الصنعة اهواری، قانون ابن سینا)

- خوانش تحلیلی متون طب فارسی: (ذخیره سید اسماعیل جرجانی، خلاصة التجارب بیه‌الدولة رازی)

- ساختار شناسی کتب سیره نویسی و تاریخ پزشکی: (الفهرست ابن ندیم، عیون الأنباء ابن اصبیعه)

- واکاوی محتوایی در متون طب ایران در عصر صفوی و قاجار

- خوانش و پژوهش در اسناد پزشکی

- نمایه‌نگاری اخلاق و فلسفه پزشکی در متون طب ایرانی

- واکاوی در ارجوزه نویسی پزشکی ایران و اسلام

- تحلیل تفکر نوآورانه و ناقدانه درون متنی در آثار پزشکان ایرانی

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

۱- محسن ناصری و همکاران. درسنامه متون پارسى طب سنتى ایران. تهران: طب سنتی ایران

۲- کلوس کریپندورف. تحلیل محتوا، مبانی روش شناسی. ترجمه هوشنگ نایبی. تهران: نشر نی

۳- عزت الله سپه‌وند. هرمنوتیک، ادبیات، گفتگو با متن. تهران: نشر علم

۴- احمد پاکتچی. نقد متن (نقد متون تاریخی). تهران: نشر دانشگاه امام صادق (ع)

۵- کمال عرفات نبهان. العلاقات بین النصوص فی التألیف العربی. کویت: وزارت الاوقاف

۶- متون پزشکی تاریخی در طب ایرانی (عربی و فارسی) به صلاح‌دید مدرس.

شیوه ارزیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۱

نام درس: فلسفه پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان آشنایی دانشجویان با کلیات مباحث فلسفه پزشکی و زمینه‌های تاریخی آن است. دانشجویان در طول این دوره باید با نظریات و ساختار فلسفه علم و بویژه دانش فلسفه پزشکی به عنوان یکی از شاخه‌های فلسفی در حوزه علم آشنا شود و بتواند کاربرد هر یک از این نظریات را در تبیین و پیشبرد مسیر علم پزشکی شرح دهد. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجویان ضمن ارائه تصویری مشخص از جایگاه و کاربرد دانش فلسفه پزشکی، بتوانند در خصوص داوری بین مسئله علم و شبه علم و مسئله مواجهه دانش مدرن با طب‌های مکمل و سنتی به نتیجه مشخصی برسند.

شرح درس:

در این درس جهت آشنایی دانشجویان با برخی از مسائل فلسفی مرتبط با چیستی علم پزشکی و حرفه پزشکی طراحی شده است. هدف از این دوره، آشنایی دانشجویان با تعاریف مفاهیمی همچون سلامت، کسالت و بیماری می‌باشد. همچنین به دانشجویان مفاهیم و مبانی اصول روش‌های استدلال و استقراء و نیز محدودیت‌ها و کاربرد این مدل‌ها در تبیین رویکردهای پزشکی در دوره‌های مختلف مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در این دوره آموزشی به محدودیت‌های این مفهوم که حرفه پزشکی به عنوان یک علم طبیعی مدنظر قرار گیرد پرداخته می‌شود. همچنین سایر مفاهیم این حوزه و نظریه‌ها و مدل‌های مرتبط با آن را با ایده‌های فلسفی در حوزه علوم جامعه‌شناسی، روانشناختی و علم و هنر مورد بحث قرار می‌گیرد. در نهایت، مسائل اخلاقی حرفه پزشکی و نیز تفاوت علم و شبه علم و مسئله طب‌های مکمل به دانشجویان تدریس می‌شود.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- چیستی فلسفه پزشکی و تاریخچه شکل‌گیری آن
- شاخه‌های مرتبط با فلسفه پزشکی: هستی‌شناسی پزشکی، معرفت‌شناسی پزشکی، ارزش‌شناسی و فلسفه اخلاق پزشکی، فلسفه حقوق پزشکی، فلسفه ذهن و پزشکی
- تعریف سلامت و بیماری و ناخوشی، نگاهی تاریخی - تحلیلی
- بیمار به مثابه جسم یا انسان
- نظریه‌ها و مدل‌ها در پزشکی
- مدل زیست، روان، اجتماع
- ماده‌انگاری و تقلیل‌گرایی در علم و پزشکی
- احتمال و تصادفی بودن، علیت و استقراء
- کارآزمایی‌های تصادفی‌شده شاهددار و دیگر طراحی‌های مطالعات و فرامطالعات
- سنجش‌های محوری در پزشکی بالینی
- استدلال‌کردن در پزشکی بالینی، تبیین، دانش تشخیصی و درمانی
- پزشکی از منظرهای اول‌شخص

- علوم اعصاب و بیماری‌های ذهن
- انواع پزشکی‌های مدرن
- مسئله طب‌های مکمل، میان علم و شبه علم
- پزشکی میان علم و هنر

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Peter Adamson Health: A History. OXFORD PHILOSOPHICAL CONCEPTS
2. Alex Broadbent, Philosophy of Medicine,
3. Fred Gifford, Philosophy of Medicine,
4. Handbook of the Philosophy of Medicine, Thomas Schramme, Steven Edwards
5. The Routledge Companion to Philosophy of Medicine, Miriam Solomon, Jeremy R. Simon, Harold Kincaid
6. Philosophy and Medicine in the Formative Period of Islam, Peter Adamson, Peter Pormann
7. Care and Cure, An Introduction to Philosophy of Medicine, Jacob Stegenga
8. Medical Philosophy: Conceptual Issues In Medicine, Mario Bunge
9. Medicine and Society, New Perspectives in Continental Philosophy, Darian Meacham

۱۰- پل تامپسون، راس آپشر، درآمدی بر فلسفه پزشکی، ترجمه محمدمهدی هاتف، تهران: انتشارات سمت

۱۱- جیمز ا. مارکم، فلسفه پزشکی مقدماتی: انسانی کردن پزشکی مدرن، گروه مترجمان، تهران: لوح فکر

۱۲- احمد رضا همتی‌مقدم، فلسفه پزشکی، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه

۱۳- هانس گئورگ گادامر، رازوارگی سلامت: هنر شفابخشی در عصر علم، ترجمه نرگس تاجیک نشاطیه، تهران: روزگارنو

۱۴- میشل فوکو، تولد پزشکی بالینی، ترجمه فاطمه ولیانی، تهران: ماهی

۱۵- میشل فوکو، تاریخ جنون، ترجمه فاطمه ولیانی، تهران: هرمس

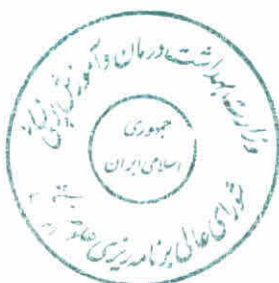
شیوه ارزشیابی:

۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪

۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪

۳- انجام تکالیف ۱۵٪

۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۲

نام درس: تاریخ جراحی و تشریح

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان "آشنایی با دیدگاه‌های پزشکان و جراحان در خصوص جراحی و تشریح" می‌باشد. دانشجویان در این دوره با سیر تطور اندیشه و نظریات در حوزه دانش‌های تشریح و جراحی آشنا می‌شوند و منابع اصلی دانش‌های تشریح و جراحی را خواهند شناخت. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجو بتواند سیر کلی، مسیر پیشرفت، محدودیت‌ها و فرصت‌های رشد دانش‌های تشریح و جراحی را به خوبی توضیح دهد و منابع اولیه و اصلی شکل‌گیری و تکوین این دانش‌ها را معرفی نماید.

شرح درس:

در این درس دانشجو با تاریخچه دانش‌های جراحی و تشریح و ارتباط متقابل این دو علم با یکدیگر آشنا می‌شوند و نقش دانشمندان مسلمان و تمدن اسلام را در تکوین و پیشبرد این دانش مورد بررسی قرار خواهند داد. و نیز با محدودیت‌های مطالعه و یادگیری این دانش‌ها در زمان‌های گذشته و در تمدن‌های مختلف آشنا خواهند شد. همچنین دانشجویان با متون اصلی در حوزه این دانش‌ها که توسط دانشمندان مسلمان ترجمه و یا تالیف شده‌اند آشنا می‌گردند و در دوره‌های مختلف تاریخی سیر تکوین این دانش را مورد مطالعه قرار خواهند داد.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- پیشینه تشریح در تمدن‌های پیش از اسلام
- پیشینه جراحی در تمدن‌های پیش از اسلام
- منبع شناسی تشریح در دوره اسلامی
- منبع شناسی جراحی در دوره اسلامی
- محدودیت‌های عملی تشریح در دوره اسلامی و راه‌های احتمالی جایگزین
- جراحی و بازشناسی آن در متون طبّی دوره اسلامی
- تشریح و بازشناسی آن در متون طبّی دوره اسلامی
- تاریخ اجمالی تشریح و جراحی در اروپا
- معرفی جراحان سرشناس در دوره اسلامی
- تاریخ جراحی در دوره صفویه
- تاریخ جراحی و تشریح در دوره قاجار
- تاریخ جراحی و تشریح در دوره معاصر

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Emilie Savage-Smith, Attitudes Toward Dissection in Medieval Islam. Oxford University Press
2. Peter E. Pormann and Emilie Savage-Smith, Medieval Islamic Medicine: Edinburgh University Press

- ۳- دانشنامه جهان اسلام (مداخل پزشکی، جراحی، چشم پزشکی، دندان پزشکی، تشریح و مداخل مرتبط)
- ۴- دایره‌المعارف بزرگ اسلامی (مدخل تشریح و مداخل مرتبط)
- ۵- دایره‌المعارف پزشکی اسلام و ایران (مدخل تشریح و مداخل مرتبط)
- ۶- مهدی محقق، مجموعه متون و مقالات در اخلاق پزشکی در اسلام و ایران، تهران: سروش
- ۷- متون کهن پزشکی مرتبط با تشریح شامل:
- ۸- الزهراوی، التصریف لمن عجز عن التالیف
- ۹- ابن قف، کتاب العمده فی الجراحة
- ۱۰- ابن نفیس، شرح تشریح القانون
- ۱۱- ابن منصور شیرازی، تشریح منصوری
- ۱۲- ابوالمجد بیضاوی، مختصر در علم تشریح
- ۱۳- عماد الدین شیرازی، التشریح
- ۱۴- مصطفی لیب عبد‌الغنی، دور الزهراوی فی تأسیس علم الجراحة. دارالثقافه للنشر و التوزیع. بی تا
- ۱۵- علی حسین الشطشاط، تاریخ الجراحة فی الطب العربی. جامعه قاریونس
- ۱۶- علی حسین الشطشاط، تاریخ علم التشریح عند المسلمین. جامعه قاریونس

شیوه ارزشیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان "آشنایی فراگیر با تعامل و تاثیر نهادهای نظریه‌های علمی بر سیر دانش پزشکی" است. دانشجویان در طول این دوره بایستی با انواع نهادهای آموزشی و درمانی در طول تاریخ دانش پزشکی آشنا شوند و بتوانند تاثیرات مثبت و منفی این نهادها بر روند تکاملی و تکوینی دانش پزشکی را شرح دهند. در پایان دوره، از دانشجویان انتظار می‌رود بتوانند ریشه‌های شکل‌گیری و تاثیرات مختلف نهادهای اثرگذار بر دانش پزشکی را مورد تحلیل و بررسی قرار دهند.

شرح درس:

در این درس دانشجویان با نحوه شکل‌گیری و تاریخچه نهادهای مرتبط با سیر تکوین و تطور دانش پزشکی در تمدن‌های مختلف آشنا می‌شوند. دانشجویان در طول دوره به بررسی جریان‌ها و نهادهای موثر بر روند و جهت توسعه دانش پزشکی در تمدن‌های مختلف و تاثیرات مختلف این نهادها بر یکدیگر می‌پردازند. همچنین دانشجویان بایستی در خصوص مکانیزم تاثیرگذاری و تاثیرپذیری هریک از این جریان‌ها بر و یا از دانش پزشکی دانش و مهارت کافی را کسب نمایند.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- تاریخ تطور نظریات پزشکی در دوره باستان و میانه
- تاثیر نهادهای علمی و دینی دوره ایران باستان بر روند دانش
- تاثیر نهادهای علمی و دینی یونان باستان بر شکل‌گیری دانش
- تاثیر نهادهای علمی گنوسی و مانوی بر روند تحول و پیشرفت علم
- تاثیر نهادهای علمی و دینی بین‌النهرین بر شکل‌گیری دانش
- تاثیر نهادهای علمی و دینی شبه جزیره هند و تمدن سغدی بر شکل‌گیری دانش
- تاثیر نهادهای علمی فاطمیان و حکومت‌های شمال آفریقا و اندلس بر رشد و تکوین علم
- تاثیر نهادهای علمی خراسان رشد و تکوین علم
- تاثیر اندیشه معتزله و اشاعره بر رشد و تکوین علم
- تاثیر نهادهای علمی اسلامی بر روند تحول و پیشرفت علم
- تاثیر مکاتب فلسفی و نهادهای علمی معاصر بر شکل‌گیری دانش
- تاریخ بیمارستان‌ها و مراکز آموزشی و درمانی

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Vivian Nutton, Ancient Medicine, Routledge, London
2. Vivian Nutton, Renaissance Medicine: A Short History of European Medicine in the Sixteenth Century, Routledge.

۳- الکساندر کویره، گذار از جهان بسته به کیهان بی کران، تهران: نگاه معاصر

- ۴- نیکولاس کاپالدی. فلسفه علم و تکامل تاریخی مفاهیم علمی و پیامدهای فلسفی آن‌ها، تهران: سروش
- ۵ - هربرت پاترفیلد. مبانی علم نوین، تهران: علمی فرهنگی
- ۶- دکتر قانع‌ی راد، اخلاقیات شعوبی و روحیه علمی، تهران: علمی فرهنگی
- ۷- حسن تاج‌بخش، تاریخ بیمارستان‌های ایران، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی
- ۸- احمد عیسی‌بک، تاریخ بیمارستان‌ها در اسلام، مترجم نورالله کسایی، تهران: علمی فرهنگی
- ۹- مقالات مرتبط در :
- دانشنامه ایرانیکا؛
- Encyclopedia of Islam ، انتشارات بریل.
- دایره المعارف بزرگ اسلامی؛

شیوه ارزشیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۴

نام درس: تاریخ بیماری شناسی در متون پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف کلیدی و اصلی ارائه این واحد به دانشجویان "آشنایی با بیماری‌ها و تاریخ تطور آن‌ها" می‌باشد. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجویان بتوانند مفهوم سلامت و بیماری را به خوبی توضیح داده و سیر تغییر این مفاهیم در طول تاریخ را شرح دهند. همچنین دانشجویان باید بتوانند ریشه‌های ایجاد نظریات مختلف در خصوص عوامل ایجاد کننده بیماری و سلامت در طول تاریخ در تمدن‌های مختلف را توضیح دهند و در خصوص طبقه‌بندی بیماری‌ها و بیماری‌های مهم و موثر در تاریخ بشری را معرفی نمایند.

شرح درس:

در این درس دانشجویان با مفاهیم بیماری و سلامتی، شکل‌گیری و تعاریف این مفاهیم در تمدن‌های مختلف آشنا می‌شوند و باورهای تمدن‌های مختلف در خصوص ایجاد علل بیماری را مورد بررسی قرار خواهند داد. این مفاهیم بر اساس متون اصلی پزشکی دوره تمدن اسلامی مورد بررسی و تحلیل قرار خواهد گرفت و نظریات مهم پیرامون آن‌ها معرفی خواهد شد. در پایان روش‌ها و رویکردهای طبقه بندی بیماری‌ها در پزشکی دوره اسلامی مورد مطالعه قرار خواهد گرفت و نظریات مهمترین پزشکان دوره تمدن اسلامی پیرامون بیماری‌ها برای دانشجویان شرح داده خواهد شد.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- مفهوم بیماری و سلامت در تمدن‌های پیش از اسلام
 - بیماری و علل ایجاد کننده آن در فرهنگ عامیانه
 - مفهوم بیماری و سلامت در متون طبّی دوره اسلامی
 - علل ایجاد کننده بیماری در متون طبّی دوره اسلامی
 - طبقه بندی بیماری‌ها در در متون طبّی دوره اسلامی
 - بیماری‌های واگیر دار در متون طبّی دوره اسلامی
 - نظریات مهمترین پزشکان دوره اسلامی پیرامون بیماری‌ها
 - ظهور پزشکی جدید و نگرش آن به بیماری‌ها
- منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Peter E Pormann, Epidemics in Context. Greek Commentaries on Hippocrates in the Arabic Tradition. De Gruyter .
2. Galen, Galen on diseases and symptoms, Ian Johnston (trans.). Cambridge. Sheldon Watts, Disease and Medicine in World History, Routledge.
3. Kenneth F. Kiple, The Cambridge Historical Dictionary of Disease, Cambridge: Cambridge University Press
4. Roy Porter, The Cambridge History of Medicine. Cambrid

دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

- ۵- دانشنامه جهان اسلام (مداخل مرتبط)
- ۶- دایره المعارف بزرگ اسلامی (مداخل مرتبط)
- ۷- دایره المعارف پزشکی اسلام و ایران (مداخل مرتبط)
- ۸- متون کهن مرتبط با موضوع بیماری شناسی در طب ایرانی مانند ابوالحسن طبری، المعالجات البقراتیه

شیوه ارزیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۵

نام درس: روش تحقیق پیشرفته در تاریخ علوم پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف کلی درس:

هدف از این درس آشنایی دانشجویان با اصول و ابزار پژوهش و توانمندسازی ایشان برای طراحی و مدیریت یک پروژه تحقیقاتی از ایده تا نشر نتایج می‌باشد. دانشجو باید در پایان این درس بتواند با موتورهای جستجوگر Pubmed Scopus, Google Scholar, ISI, SID, Magiran, Noormags و .. مقایسه کند. از دیگر اهداف این درس آشنا شدن دانشجو با سرویس کتابخانه‌ی دانشگاه محل تحصیل می‌باشد. آگاهی دانشجو به بانک‌های اطلاعاتی و ناشرین مرتبط با علوم بهداشتی و پزشکی، سایت‌های مهم در علوم بهداشتی و پزشکی بخصوص معیارهای سنجش مقالات (مانند Citations)، مجلات (Impactfactor) و نویسندگان (H-index) و یکی از نرم افزارهای مدیریت منابع Reference manager الزامی است.

شرح درس و رئوس مطالب: (۱۷ ساعت نظری-۳۴ ساعت عملی)

این درس با استفاده از سر فصل‌های ذیل توانایی پژوهش و تحقیق را در دانشجویان تقویت می‌کند:

- تعریف علم و تولید دانش
- تاریخ پزشکی در علم سنجی
- سبک‌های پژوهش در تاریخ پزشکی و علوم وابسته
- تاریخ شفاهی
- پژوهش‌های بین رشته‌ای
- استفاده از نمایه‌ها و موتورهای جستجو برای جستجوی پیشرفته
- اخلاق در پژوهش‌های تاریخ پزشکی
- ایده پردازی و انتخاب موضوع پژوهش
- مدیریت پژوهش
- منابع پژوهش در تاریخ پزشکی
- نقد منابع
- نقد متن
- نرم افزارهای پژوهش
- پیشینه پژوهش
- روش‌های جمع‌آوری داده‌ها
- تحلیل داده‌ها و بحث
- اصول آماری در تجزیه و تحلیل داده‌ها
- مبانی و اصول روش تحقیق و مقاله نویسی
- نگارش پیش نویس مقاله، پایان‌نامه و کتاب

- فرصت های چاپ مقالات در تاریخ پزشکی
- ژورنال‌یسم پزشکی
- ارائه مقالات در کنگره‌ها
- شبکه های اجتماعی علمی (مانند Researchgate)
- استفاده از سامانه نوپا

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

- ۱- آرمان زرگران. راهنمای کوتاه نگارش مقالات علمی تاریخ پزشکی، طب و داروسازی سنتی. تهران: چوگان
- ۲- جی کی‌تسن کلارک. مقدمه ای بر روش تحقیق در تاریخ. تهران
- ۳- شارل ساماران. روش های پژوهشی در تاریخ (۴ جلد). مشهد

شیوه ارزشیابی:

۱. آزمون کتبی (۱۰٪)
۲. ارائه کنفرانس علمی (۱۰٪)
۳. پروژه تحقیقی (۱۰٪)
۴. نظم در حضور (۵٪)
۵. پرسش و پاسخ در طول ترم (۵٪)
۶. نحوه مشارکت دانشجو در کلاس (۱۵٪)
۷. ژورنال کلاب (۱۰٪)
۸. مهارت و کار عملی دانشجو (۳۵٪)

کد درس: ۱۶

نام درس: جریان شناسی تحولات تاریخ علوم پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

هدف از این درس آشنایی دانشجویان با تحولات عمده تاریخ علوم پزشکی و تاثیرات آن در تکوین تاریخ علوم پزشکی است. انتظار می‌رود دانشجویان بتوانند با آگاهی از جریان‌های تاثیر گزار در حوزه پزشکی، چالش‌های موجود و مرتبط با آن جریان‌ها را تحلیل و ارزیابی کنند.

شرح درس:

جریان‌های مختلفی اعم از فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در طول تاریخ به وقوع پیوسته که تغییر مسیرها، رشد و افول و تکون دانش پزشکی با آن جریان‌ها پیوستگی داشته و از آن‌ها متأثر شده است. این درس با استفاده از سر فصل‌های ذیل توان دانشجویان را در تحلیل مسیر دانش پزشکی کهن و امروز تقویت می‌کند.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- شکل‌گیری پزشکی در تمدن‌های اولیه
 - نقش تمدن‌های باستان در شکل‌گیری پزشکی به عنوان یک دانش
 - نقش یونان باستان در شکل‌گیری دانش پزشکی و تاثیرات متقابل تمدن ایران باستان بر آن
 - جندی شاپور و نقش آن در تاریخ علوم پزشکی
 - نقش نهضت ترجمه و تمدن طلایی اسلام در رشد جهانی دانش پزشکی و عوامل شکل‌گیری آن
 - عوامل شکل‌گیری رنسانس در غرب و تاثیر آن بر تکوین دانش پزشکی
 - عوامل رشد دانش پزشکی در غرب پس از رنسانس
 - تحلیل عوامل موثر بر ورود طب غربی به ایران در دوران قاجار و جایگزین شدن طب ایرانی با آن در دوران پهلوی
- منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Laura Zucconi, Ancient Medicine: From Mesopotamia to Rome. Routledge.
2. Vivian Nutton, Renaissance Medicine: A Short History of European Medicine in the Sixteenth Century, Routledge.
3. Zucconi, Laura M. Ancient Medicine: From Mesopotamia to Rome. Wm. B. Eerdmans Publishing

۴- ویلم فلور. سرآغازهای پزشکی مدرن در ایران. ترجمه ایرج نبی پور. بوشهر: دانشگاه علوم پزشکی بوشهر.

۵- گرهارد ونزمر. پنج هزار سال پزشکی. ترجمه سیاوش آگاه. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.

۶- شریعت تربقان، شمس، تاثیر پزشکی ایرانی اسلامی بر پزشکی غربی، موزه تاریخ پزشکی.

۷- مدخل جندی شاپور و مدخل‌های مرتبط در دانشنامه جهان اسلام، دائرة المعارف بزرگ اسلامی

شیوه ارزیابی:

۱ - آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪

۲ - آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪

۳ - انجام تکالیف ۱۵٪

۴ - حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۷

نام درس: علوم انسانی و پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف کلی درس:

آشنایی دانشجویان با چگونگی و اهمیت ارتباط علوم انسانی و دانش پزشکی است که بتوانند با دانش کلی پیرامون حوزه‌های مختلف علوم انسانی نظیر فلسفه، منطق، علوم اجتماعی، انسان‌شناسی، فرهنگ و تمدن، زبان‌شناسی و غیره، نقش این دو حوزه را در رشد تکوین یکدیگر بررسی و بر هم کنش آن‌ها را ارزیابی کنند.

شرح درس:

جنبه‌های مختلف علوم انسانی (فلسفه، اخلاق، دین و علوم دینی، تاریخ، حقوق، جغرافیا، علوم سیاسی، اقتصاد، مدیریت، روانشناسی، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، مردم‌شناسی، بوم‌شناسی، زبان‌شناسی، معنی‌شناسی، ادبیات و هنر و موسیقی، و...) در طول تاریخ تأثیرات بسزایی در تعیین مسیر دانش پزشکی داشته‌اند. داشتن دیدگاه کلی درباره این حوزه‌های تأثیرگذار و آشنایی با تحولات تاریخی پیرامون آن‌ها و تحلیل پیامدهای مرتبط در حوزه مطالعات علوم انسانی هستند که انتظار می‌رود دانشجویان طبق سرفصل‌های ذیل با آن‌ها آشنا شوند.

رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- آشنایی با موضوع علوم انسانی پزشکی و پیوندهای فلسفی و تاریخی پزشکی با الهیات، انسان‌گرایی، و فرا انسان‌گرایی (پیش و پس از رنسانس تا روزگار معاصر)

- رابطه دانش و علم اخلاق و دین در گستره تمدن اسلامی

- موضوع و غایت دانش پزشکی (در مقام یک علم و در مقام جزئی از پیکره علوم)

- چرایی و چگونگی ارتباط دانش پزشکی با جنبه‌های مختلف علوم انسانی

- پیوند تاریخی طب سنتی با علوم دیگر (بر اساس گزاره‌های به جا مانده از متون کهن)

- پیوند طب با زبان‌شناسی، معنی‌شناسی، و ادبیات در طول تاریخ و پراکندگی آثار طبی به زبان‌های مختلف

- پیوند پزشکی با موضوعات اجتماعی و حقوقی (حقوق مادی و معنوی پزشک و بیمار، بحث اشتباهات پزشکی، قطع عضو، پیوند

اعضا، پزشکی قانونی، پزشکی تنبیهی، اقدامات فوری در مواقع شیوع بیماری‌های فراگیر و بلایای طبیعی، سبک زندگی و پاسخ به

نیازهای زیستی: آب، غذا، لباس، مسکن، ورزش، حمام، و...).

- پیوند طب با جغرافیا (پراکندگی تاریخی مدرسه‌های مختلف طبی در جغرافیای پزشکی، انتقال ادویه از جغرافیای به جغرافیای

دیگر، تفاوت روش‌های درمانی بر اساس تنوع بیماری‌ها و عادات مردم در جغرافیای مختلف، اقلیم‌شناسی و توجه به معماری،

هواشناسی و پدیده‌های جوی، هیئت و نجوم و اوضاع فلکی، و...).

پیوند طب با انسان‌شناسی و مردم‌شناسی و فرهنگ عامه (پیدایش انواع پزشکی فولکلور بر اساس تنوع فرهنگی و اقلیمی مردمان

مختلف)

- پیوند پزشکی با موسیقی و شعر و هنرهای دیگر.

منابع اصلی درس آخرین چاپ:

1. Medical Humanities: An Introduction-Cambridge University Press
2. Ian Bleakley Routledge Handbook of the Medical Humanities. Taylor & Francis
3. Victoria Bates. Medicine, Health and the Arts: Approaches to the Medical Humanities-Routledge
4. Stephen R. Latham and Alison Jost. Publishing Without Perishing: A Handbook for Graduate and Professional Students on Publishing in Bioethics and the Medical Humanities. American Society for Bioethics and Humanities
5. Medical Humanities Companion, Volume1-4. CRC Press

۶- باقری لنکرانی، ایزدبخش و همکاران. جغرافیای مشترک سلامت و علوم انسانی. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق علیه السلام.

شیوه ارزیابی:

- ۱- آزمون در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- ۲- آزمون کتبی پایان نیمسال ۵۰٪
- ۳- انجام تکالیف ۱۵٪
- ۴- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۱۸

نام درس: پایان نامه

پیشنیاز یا همزمان: دارد

تعداد واحد: ۲۰ واحد

نوع واحد: عملی

هدف کلی درس: توانمندسازی دانشجویان در مدیریت یک پروژه تحقیقاتی با ارائه نظریه جدید و حرکت در لبه های دانش

شرح کلی درس:

در واحد پایان نامه دانشجویان مدیریت یک پروژه تحقیقاتی با لحاظ کردن ایده پردازی، آموختن مهارت های لازم در موضوع پژوهش و به انجام رساندن آن و در نهایت ایجاد تولیدات و خروجی های علمی منتج از پایان نامه خود را می آموزند.

کد درس: ۱۹

نام درس: سمینار تاریخ علوم پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۱ واحد

نوع واحد: عملی

هدف کلی درس: توانمندسازی دانشجویان در جستجو و ارائه مطالب تاریخ پزشکی و بحث مشترک

شرح کلی درس:

در این دوره دانشجویان بر شیوه های صحیح برگزاری سمینار علمی، چگونگی انتخاب موضوع، دسته بندی مطالب، نحوه تهیه اسلاید ها و نحوه و ترتیب ارائه مطالب و تمام نکات قابل توجه جهت برگزاری یک سمینار علمی و چگونگی مباحثه پیرامون موضوعات تاریخ پزشکی مسلط می‌شوند.

رئوس مطالب: (۳۴ واحد عملی)

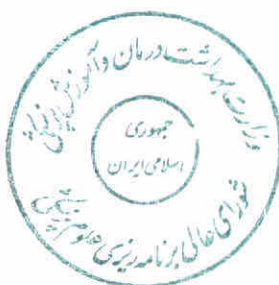
بر اساس نظر مدرس درس مطالب مرتبط با تاریخ علوم پزشکی تعیین می‌گردد و اجرای کلاس به صورت کارگروهی و ارائه مقاله و مطالب توسط دانشجو به زبان فارسی و انگلیسی به همراه بحث گروهی در کلاس تعیین می‌شود.

منابع اصلی:

تعیین منابع برای ارائه در کلاس توسط مدرس تعیین می‌شود.

شیوه ارزشیابی:

۱. ارائه کنفرانس علمی در طی دوره (۳۰٪)
۲. نحوه ارائه سمینار در طول دوره (۳۰٪)
۳. ارائه یک تحقیق یا گزارش علمی یا مقاله پیرامون یکی از موضوعاتی که توسط اساتید ارائه می‌شود (۲۰٪)
۴. نظم و انضباط در حضور و مشارکت فعال در کلاس (۱۰٪)
۵. پرسش و پاسخ در ضمن تدریس در طول دوره (۱۰٪)

کد درس: ۲۰

نام درس: تاریخ و طبقه‌بندی علوم مرتبط با پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی اجمالی دانشجویان با نظریات طبقه‌بندی علوم و مهمترین علوم مرتبط با پزشکی

شرح درس و رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

چرایی پیدایش علوم مختلف حوزه پزشکی بحثی است بنیادی که اهداف و استانداردها و رویکردهای پایش آن حوزه را از آن طریق می‌توان بررسی کرد. در این درس آشنایی دانشجویان با بسترهای شکل‌گیری این علوم توسط سر فصل‌های آموزشی زیر مقدور می‌گردد:

- آشنایی با زمینه‌های شکل‌گیری نظریه طبقه‌بندی علوم پیش از اسلام
- آشنایی با مهمترین نظریه‌های طبقه‌بندی علم در سده‌های نخستین اسلامی
- آشنایی با سیر نگارش‌های کتب دانشنامه‌ای در باره دانش‌های مختلف
- آشنایی اجمالی با مفهوم، ساختار و مباحث اصلی دانش‌های مرتبط با پزشکی
- آشنایی اجمالی با پیشگامان، نظریه پردازان و کتاب‌های محوری دانش‌های مرتبط با پزشکی

منابع اصلی آخرین چاپ:

1. Roshdi Rashed (ed), Encyclopedia of the History of Arabic Science, Routledge.
2. Gerhard Endress, Organizing Knowledge, Encyclopædic Activities in the Pre-Eighteenth Century Islamic World, Brill.
- .Peter Pormann (ed), Islamic Medical and Scientific Tradition, Routledge, 2011
3. Biesterfeldt, H. H. Medieval Arabic encyclopedias of science and philosophy. In Harvey, S. (ed), The medieval Hebrew encyclopedias of science and philosophy
4. Emilie Savage-Smith, Hans Daiber, and Anna Akasoy (eds.), Islamic Philosophy, Theology and Science. Texts and Studies. Brill
- ۵- عثمان بکار، طبقه‌بندی علوم از نظر حکمای مسلمان، ترجمه جواد قاسمی، آستان قدس رضوی.
- ۶- مدخل‌های مرتبط با علوم در دایرة المعارف بزرگ اسلامی (دبا) و دانشنامه جهان اسلام (دجا)
- ۷- متون مرتبط تاریخی در دوره اسلامی شامل:
 - إحصاء العلوم و التعریف بأغراضها، ابونصر فارابی
 - جوامع العلوم، متغی بن فریعون
 - مفاتیح العلوم، محمد بن أحمد الخوارزمی
 - مفتاح العلوم، اثر ابویعقوب یوسف بن محمد سکاکي
 - نفائس الفنون فی عرائس العیون، شمس الدین محمد بن محمود آملی
 - حدائق الانوار فی حقائق الاسرار/جامع العلوم/ستینی، فخر رازی
 - مفتاح السعادة و مصباح السیادة، طاش کوپری زاده
 - کشاف اصطلاحات الفنون و العلوم، محمدعلی التهانوی

- الوشی المرقوم فی بیان أحوال العلوم، محمد صدیق الحسینی القنوجی
- رساله صناعیه، میرفندرسکی

شیوه ارزیابی:

۱. آزمون کتبی (۵۰٪)
۲. ارائه کنفرانس علمی در طی دوره (۱۵٪)
۳. ارائه یک تحقیق یا گزارش علمی یا مقاله پیرامون یکی از موضوعاتی که توسط اساتید ارائه می‌شود (۱۵٪)
۴. نظم و انضباط در حضور و مشارکت فعال در کلاس (۱۰٪)
۵. پرسش و پاسخ در ضمن تدریس در طول دوره (۱۰٪)

کد درس: ۲۱

نام درس: زبان تخصصی (انگلیسی) تاریخ علوم پزشکی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی دانشجویان دکترای تخصصی تاریخ علوم پزشکی با متون اعم از کتابها، مجلات علمی و مجلات عمومی نوشته شده به زبان انگلیسی در تاریخ پزشکی در دوره های مخلف بویژه دوره تمدن اسلامی و تسلط به اصطلاحات رایج در این متون به گونه ای که بتوانند مهارت لازم را در شناسایی و یافتن منابع مورد نیاز در امر پژوهش و تدریس به دست آورند.

شرح درس و رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- خوانش و ترجمه آثار خانم امیلی سوچ-اسمیت در تاریخ پزشکی
 - خوانش و ترجمه آثار آقای پیتر پورمان در تاریخ پزشکی
 - خوانش و ترجمه آثار آقای ویوین ناتان در تاریخ پزشکی
 - خوانش و ترجمه مدخل های مرتبط با تاریخ پزشکی در دائرة المعارف بزرگ اسلام طبع لیدن (مدخل های: عمار بن علی موصلی، ابوسهل عیسی بن یحیی مسیحی، ابن نفیس، ابن ابی اصیبعه، فصد و حجامت، آناتومی و ...)
 - خوانش و ترجمه مقالات مجله تاریخ پزشکی و علوم وابسته از انتشارات دانشگاه آکسفورد
 - خوانش و ترجمه مقالات مجله تاریخ پزشکی از انتشارات دانشگاه جانز هاپکینز
- منابع اصلی آخرین چاپ:

1.Pormann, p., The Cambridge Companion to Hippocrates, Cambridge university press 2018.

Savage-Smith, E., Medieval Islamic Medicine, Cairo.

Bynum, W., the History of Medicine: A Very Short Introduction, Oxford.

Nutton, v., Ancient Medicine, London.

Galen_ A Thinking Doctor in Imperial Rome, Routledge.

Encyclopaedia of Islam, THREE, Edited by: Kate Fleet, Gudrun Krämer, Denis Matringe, John Nawas, and Everett Rowson.

Khan, M. Islamic Medicine, by Routledge and Kegan Paul, London.

Ullmann, M. Islamic Medicine, Edinburgh.

Totelin, L. and Flemming, R. Medicine and Markets in the Graeco-Roman World and Beyond, essays on ancient medicine in honour of vivian nutton. The Classical Press of Wales

شیوه ارزیابی:

۱. آزمون کتبی (۵۰٪)
۲. ترجمه مقالات دانشنامه ای از فارسی به انگلیسی و بالعکس (۱۵٪)
۳. آزمون های شفاهی و کتبی هفتگی (خوانش و ترجمه) (۱۵٪)
۴. نظم و انضباط در حضور و مشارکت فعال در کلاس (۱۰٪)
۵. پرسش و پاسخ در ضمن تدریس در طول دوره (۱۰٪)

کد درس: ۲۲

نام درس: مفهوم شناسی متون عربی پزشکی دوران تمدن اسلامی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف: آماده سازی دانشجویان برای استفاده از متون مهم عربی دوران تمدن اسلامی (طب و تاریخ پزشکی) با رویکرد خوانش، ترجمه صحیح و مفهوم شناسی، آشنائی با حکیمان و دانشمندان طب و داروسازی، بررسی سیر تحولات طبی و جریان شناسی روند تکامل طب با نگاه نقدی و تحلیلی

شرح درس و رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- خوانش و درک مطلب برخی کتب سیره نویسی مهم از جمله: ۱- تاریخ الأطباء اسحاق بن حنین، الفهرست ابن ندیم (۳۸۰ ق)، طبقات الأطباء و الحكماء ابن جلیل (۳۸۴ ق)، کتاب إخبار العلماء بأخبار الحكماء علی بن یوسف قفطی (۶۴۶ ق)، عیون الأنباء فی طبقات الأطباء ابن أبی أصیبعه (۶۶۸ ق)
- خوانش بخشی از متون مرتبط با تاریخ بیمارستانها از جمله: کتاب تاریخ بیمارستانات فی العهد الاسلامی (۱۳ ق)
- خوانش بخشی از متون روانی و اخلاق پزشکی: أدب الطبیب اسحاق بن علی الرهاوی (۳ ق)، الطب الروحانی رازی (۳ و ۴ ق) الآداب الطبیة فی الاسلام جعفر مرتضی عاملی (۱۴۴۱ ق)،
- خوانش بخشی از متون طبی و داروئی از جمله: المنصوری فی الطب رازی (۳ و ۴ ق) کامل الصناعة الطبیة علی بن عباس اهوازی (۴ ق)، التصریف زهراوی (۴۰۴ ق)، کتاب القانون فی الطب ابن سینا (۴۲۸ ق)، الموجز فی الطب ابن نفیس قرشی (۷ ق)، شرح أقرسانی (۶۸۷ ق) (شرح کتاب «الموجز فی الطب»، الشامل فی الصناعة الطبیة ابن نفیس (۷ ق)، الجامع لمفردات الأدوية و الأغذية ابن بیطار (۷ ق)، الأسباب و العلامات سمرقندی (۷ ق)، شرح الأسباب نفیس بن عوض کرمانی (۹ ق)، تذکره دادود انطاکی (۱۰۰۸ ق)، ضیاء العیون محمد باقر بن عمادالدین شیرازی (۱۰ ق)
- خوانش بخشی از کتب واژگان نامه و اصطلاح شناسی طبی از جمله: کتاب الماء ازدی (۴۶۶ ق)، بحر الجواهر محمد بن یوسف هروی (۱۰ ق)،

منابع اصلی آخرین چاپ:

۱. متون عربی اصیل مندرج در شرح درس

۲. نرم افزار نور

شیوه ارزشیابی:

۱. آزمون کتبی (۵۰٪)

۲. ارائه کنفرانس علمی در طی دوره (۱۵٪)

۳. ترجمه و اعراب گذاری یک متن منتخب عربی بعنوان تحقیق پایان نیمسال (۱۵٪)

۴. نظم و انضباط در حضور و مشارکت فعال در کلاس (۱۰٪)

۵. پرسش و پاسخ در ضمن تدریس در طول دوره (۱۰٪)

کد درس: ۲۳

نام درس: آشنایی با مبانی پزشکی و طب ایرانی

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

هدف: آشنایی اجمالی دانشجویان با اصول اولیه پزشکی و طب ایرانی به منظور امکان تحلیل یافته‌های تاریخی پزشکی با مبانی

پزشکی رایج و طب ایرانی

شرح درس و رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

- آشنایی با مبانی فیزیولوژی و آناتومی نوین
- آشنایی با بیماری‌شناسی در پزشکی نوین
- آشنایی با اصول درمان در پزشکی نوین
- آشنایی با اصول طبیعیات و پزشکی مبتنی بر مزاج در طب ایرانی
- آشنایی با سته ضروریه و اصول پیشگیری در طب ایرانی
- آشنایی با بیماری‌شناسی در طب ایرانی
- آشنایی با اصول و طبقه‌بندی بیماری‌ها در طب ایرانی
- آشنایی با مبانی درمان در طب ایرانی

منابع اصلی آخرین چاپ:

1. Singh A, The Essential Guide to Medical Sciences, Independently published.
2. Durkin N, An Introduction to Medical Science, Springer.

۳- محسن ناصری و همکاران، مروری بر کلیات طب سنتی ایران. ناشر: طب سنتی ایران.

شیوه ارزشیابی:

۱. آزمون کتبی (۵۰٪)
۲. ارائه کنفرانس علمی در طی دوره (۱۵٪)
۳. ارائه یک تحقیق یا گزارش علمی یا مقاله پیرامون یکی از موضوعاتی که توسط اساتید ارائه می‌شود (۱۵٪)
۴. نظم و انضباط در حضور و مشارکت فعال در کلاس (۱۰٪)
۵. پرسش و پاسخ در ضمن تدریس در طول دوره (۱۰٪)

کد درس: ۲۴

نام درس: آشنایی با زبان لاتین

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: ۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی

هدف: آشنایی مقدماتی با زبان لاتین کلاسیک برای استفاده در خوانش متون تاریخ پزشکی و داروشناسی دوره میانه.

آنچه دانشجویان در این عنوان درسی خواهند آموخت اجمالاً بدین شرح است:

- آشنایی با خط و تلفظ و ضبط صحیح کلمات و عبارات لاتین.
- آشنایی ابتدایی با نحو زبان لاتین
- صرف اسامی و صفات
- صرف افعال
- آشنایی با استفاده از فرهنگ های لغت لاتین کلاسیک
- آشنایی با روش استفاده از ابزار دیجیتال پژوهش در متون لاتینی تاریخ پزشکی و داروشناسی

شرح درس و رئوس مطالب: (۱۷ ساعت نظری - ۳۴ ساعت عملی)

نظری:

- الفبا، اسامی مؤنث گروه اول
- اسامی مذکر گروه دوم، مضارع (گروه اول)
- اسامی خنثای گروه دوم، مضارع (گروه دوم)
- صفات گروه اول، مضارع (گروه سوم)
- اسامی گروه سوم، مضارع (گروه چهارم)
- ضمایر شخصی، صفات گروه دوم
- ماضی استمراری، صفات ملکی
- آینده، ضمایر موصول
- اسامی گروه چهارم، ماضی نقلی
- اسامی گروه پنجم، صفات و ضمایر اشاره
- افعال بی‌قاعده (مضارع)
- افعال بی‌قاعده (دیگر زمان‌ها)
- ماضی بعید و آینده کامل
- افعال مجهول مضارع
- افعال مجهول در دیگر زمان‌ها
- صفات تفضیلی و عالی
- وجه التزامی مضارع
- وجه التزامی در دیگر زمان‌ها

- وجه التزامی مجهول
- صفت فاعلی
- صفت مفعولی
- گراند و گراندیو

عملی:

- - خوانش متون طبی سده‌های میانه (با تطبیق با ترجمه‌های انگلیسی و اصل عربی آنها)
- - مروری بر اصطلاحات آناتومی، بیماری‌شناسی و گیاهشناسی در زبان لاتین
- - مروری بر چگونگی استفاده از ابزارهای دیجیتال پژوهش در متون علمی لاتین سده‌های میانه

منابع اصلی آخرین چاپ:

- 1- Familia Romana (Lingua Latina); by Hans H. Ørberg, Edizioni Accademia Vivarium novum
- 2- Latin (Teach Yourself). by Gavin Betts; Teach Yourself Press.
- 3- Learn Latin
- 4- The Book of the 'Daily Telegraph' Q.E.D.Series, by Peter Jones; Bloomsbury Publishing.

۵- آشنایی با زبان لاتینی موسی ایران‌شهر انتشارات دانشگاه تهران

شیوه ارزیابی

- آزمون کتبی و عملی در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- آزمون کتبی و عملی پایان نیمسال ۵۰٪
- انجام تکالیف ۱۵٪
- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

کد درس: ۲۵

نام درس: آشنایی مقدماتی با زبان یونانی باستان

پیشنیاز یا همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۲ واحد (۱ واحد نظری - ۱ واحد عملی)

نوع واحد: نظری - عملی

هدف: آشنایی مقدماتی با زبان یونانی باستان برای خوانش متون تاریخ علوم پزشکی

آنچه دانشجویان در این عنوان درسی خواهند آموخت اجمالاً بدین شرح است:

۱. آشنایی با خط و تلفظ و ضبط صحیح کلمات و عبارات یونانی.

۲. آشنایی ابتدایی با نحو زبان یونانی

۳. صرف اسامی و صفات

۴. صرف افعال

۵. آشنایی چگونگی استفاده از فرهنگ های لغت یونانی باستان

۶. آشنایی استفاده از ابزار دیجیتال پژوهش در متون یونانی تاریخ علوم پزشکی و داروشناسی

شرح درس و رئوس مطالب: (۳۴ ساعت نظری)

نظری:

خط و الفبای یونانی

اسامی مؤنث گروه اول

اسامی مذکر و خنثی گروه دوم

فعل مضارع

جنس و حالت دستوری (فاعلی، مفعولی، اضافی و متمم

حروف اضافه

صفات گروه اول

افعال ماضی و آینده

وجه دستوری (امر، مصدر، اسم فاعل

افعال میانی

ضمایر و حروف ربط

ضمایر موصول

اسامی گروه سوم

اسم فاعل و اسم مفعول

افعال مجهول

افعال ماضی نقلی

وجه التزامی

عملی:

- خوانش تطبیقی متون یونانی با ترجمه های انگلیسی و عربی (جالینوس، بقراط، اریباسیوس، ارسطو، تئوفراستوس و ...)

- تمرین استفاده از فرهنگ های یونانی باستان (کاغذی و دیجیتال)

- تمرین استفاده از ابزارهای دیجیتال مطالعات یونانی-عربی

منابع اصلی آخرین چاپ:

1. Learn ancient Greek: A lively introduction to reading the language, Peter Jones; Barnes & Noble.
2. Learning Greek with Plato: A Beginner's Course in Classical Greek; by Frank Beetham, Bristol Phoenix Press.
3. Reading Greek (Text and Vocabulary, An Independent Study Guide, Grammar and Exercises) 3vol . by Joint Association of Classical Teachers, Cambridge Press.
4. Ancient Greek Complete Course, by Gavin Betts & Alan Henry , Teach Yourself.

۵- آشنایی با زبان یونانی باستان ژانت بلیک، ایمان شفیع‌پیک، نشر سینا.

شیوه ارزشیابی:

- آزمون کتبی و عملی در طول نیمسال تحصیلی ۲۵٪
- آزمون کتبی و عملی پایان نیمسال ۵۰٪
- انجام تکالیف ۱۵٪
- حضور و شرکت فعال در کلاس ۱۰٪

فصل چهارم
استانداردهای برنامه آموزشی
رشته تاریخ علوم پزشکی
در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

استانداردهای برنامه آموزشی

موارد زیر، حداقل موضوعاتی هستند که بایستی در فرایند ارزیابی برنامه های آموزشی توسط ارزیابان مورد بررسی قرار گیرند: **ضروری است**، دوره، فضاها و امکانات آموزشی عمومی مورد نیاز از قبیل: کلاس درس اختصاصی، سالن کنفرانس، قفسه اختصاصی کتاب در گروه، کتابخانه عمومی، مرکز کامپیوتر مجهز به اینترنت با سرعت کافی و نرم افزارهای اختصاصی، وب سایت اختصاصی گروه و سیستم بایگانی آموزشی را در اختیار داشته باشد.

* **ضروری است**، گروه آموزشی، فضاهای اختصاصی مورد نیاز، شامل: آزمایشگاه های اختصاصی، عرصه های بیمارستانی و اجتماعی را براساس مفاد مندرج در برنامه آموزشی در اختیار فراگیران قرار دهد.

* **ضروری است**، دپارتمان آموزشی، فضاهای رفاهی و فرهنگی مورد نیاز، شامل: اتاق استادان، اتاق دانشجویان، سلف سرویس، نمازخانه، خوابگاه و امکانات فرهنگی ورزشی را در اختیار برنامه قرار دهد.

* **ضروری است** که عرصه های آموزشی خارج دپارتمان دوره های چرخشی، مورد تایید قطعی گروه ارزیابان باشند.

* **ضروری است**، جمعیت ها و مواد اختصاصی مورد نیاز برای آموزش شامل: بیمار، تخت فعال بیمارستانی، نمونه های آزمایشگاهی، نمونه های غذایی، دارویی یا آرایشی برحسب نیاز برنامه آموزشی به تعداد کافی و تنوع قابل قبول از نظر ارزیابان در دسترس فراگیران قرار داشته باشد.

* **ضروری است**، تجهیزات سرمایه ای و مصرفی مورد نیاز مندرج در برنامه در اختیار مجریان برنامه قرار گرفته باشد و کیفیت آن ها نیز، مورد تایید گروه ارزیاب باشد.

* **ضروری است**، امکانات لازم برای تمرینات آموزشی و انجام پژوهش های مرتبط، متناسب با رشته مورد ارزیابی در دسترس هیئت علمی و فراگیران قرار داشته باشد و این امر، مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.

* **ضروری است**، دپارتمان آموزشی مورد ارزیابی، هیئت علمی مورد نیاز را بر اساس موارد مندرج در برنامه آموزشی و مصوبات شورای گسترش در اختیار داشته باشد و مستندات آن در اختیار گروه ارزیاب قرار گیرد.

* **ضروری است**، دپارتمان آموزشی برای تربیت فراگیران دوره، کارکنان دوره دیده مورد نیاز را طبق آنچه در برنامه آموزشی آمده است، در اختیار داشته باشد.

* **ضرورت دارد** که برنامه آموزشی (Curriculum) در دسترس تمام مخاطبین قرار گرفته باشد.

* **ضروری است**، آیین نامه ها، دستورالعمل ها، گایدلاین ها، قوانین و مقررات آموزشی در دسترس همه مخاطبین قرار داشته باشد و فراگیران در ابتدای دوره، در مورد آنها توجیه شده باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار گیرد.

* **ضروری است** که منابع درسی اعم از کتب و مجلات مورد نیاز فراگیران و اعضای هیات علمی، در قفسه کتاب گروه آموزشی در دسترس باشند.

* **ضروری است** که فراگیران در طول هفته، طبق تعداد روزهای مندرج در قوانین جاری در محل کار خود حضور فعال داشته، وظایف خود را تحت نظر استادان یا فراگیران ارشد انجام دهند و برنامه هفتگی یا ماهانه گروه در دسترس باشد.

* **ضروری است**، محتوای برنامه کلاس های نظری، حداقل در ۸۰٪ موضوعات با جدول دروس مندرج در برنامه آموزشی انطباق داشته باشد.

* **ضروری است**، فراگیران، طبق برنامه تنظیمی گروه، در کلیه برنامه های آموزشی و پژوهشی گروه، مانند کنفرانس های درون گروهی، سمینار ها، کارهای عملی، کارهای پژوهشی و آموزش رده های پایین تر حضور فعال داشته باشند و مستندات آن در اختیار ارزیابان قرار داده شود.

* **ضروری است**، فرایند مهارت آموزی در دوره، مورد رضایت نسبی فراگیران و تایید ارزیابان قرار گیرد.

* **ضروری است**، مقررات پوشش (Dress code) در شروع دوره به فراگیران اطلاع رسانی شود و برای پایش آن، مکانیسم های اجرایی مناسب و مورد تایید ارزیابان در دپارتمان وجود داشته باشد.

- * ضروری است، فراگیران از کدهای اخلاقی مندرج در کوریکولوم آگاه باشند و به آن عمل نمایند و عمل آنها مورد تایید ارزیابان قرار گیرد.
- * ضروری است، در گروه آموزشی برای کلیه فراگیران کارپوشه آموزشی (Portfolio) تشکیل شود و نتایج ارزیابی ها، گواهی های فعالیت های آموزشی، داخل و خارج از گروه آموزشی، تشویقات، تذکرات و مستندات ضروری دیگر در آن نگهداری شود.
- * ضروری است، فراگیران کارنامی (Log book) قابل قبولی، منطبق با توانمندی های عمومی و اختصاصی مندرج در برنامه مورد ارزیابی در اختیار داشته باشند.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب نیمسال تحصیلی، مهارت های مداخله ای اختصاصی لازم را براساس موارد مندرج در برنامه انجام داده باشند و در کارنامی خود ثبت نموده و به امضای استادان ناظر رسانده باشند.
- * ضروری است، کارنما به طور مستمر توسط فراگیران تکمیل و توسط استادان مربوطه پایش و نظارت شود و باز خورد مکتوب لازم به آنها ارائه گردد.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود، در برنامه های پژوهشی گروه علمی مشارکت داشته باشند و مستندات آن در دسترس باشد.
- * ضروری است، فراگیران بر حسب سال تحصیلی، واحدهای خارج از گروه آموزشی را (در صورت وجود) گذرانده و از مسئول عرصه مربوطه گواهی دریافت نموده باشند و مستندات آن به رویت گروه ارزیاب رسانده شود.
- * ضروری است، بین گروه آموزشی اصلی و دیگر گروه های آموزشی همکاری های علمی بین رشته ای از قبل پیش بینی شده و برنامه ریزی شده وجود داشته باشد و مستنداتی که مبین این همکاری ها باشند، در دسترس باشد.
- * ضروری است، در آموزش های حداقل از ۷۰٪ روش ها و فنون آموزشی مندرج در برنامه، استفاده شود.
- * ضروری است، فراگیران در طول دوره خود به روش های مندرج در برنامه، مورد ارزیابی قرار گیرند و مستندات آن به گروه ارزیاب ارائه شود.
- * ضروری است، دانشگاه یا مراکز آموزشی مورد ارزیابی، واجد ملاک های مندرج در برنامه آموزشی باشند.

فصل پنجم
ارزشیابی برنامه آموزشی
رشته تاریخ علوم پزشکی
در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D)

نحوه ارزشیابی تکوینی برنامه:

برنامه آموزشی دوره در پایان سال تحصیلی با نظرسنجی از دانشجویان، اساتید و مدیران گروه‌های آموزشی مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد.

شرایط ارزشیابی نهایی برنامه:

این برنامه در شرایط زیر ارزشیابی خواهد شد:

- ۱- گذشت ۵ سال از اجرای برنامه
- ۲- تغییرات عمده فناوری که نیاز به بازنگری برنامه را مسجل کند
- ۳- تصمیم سیاستگذاران اصلی مرتبط با برنامه

شاخص‌های ارزشیابی برنامه:

شاخص:

معیار:

★ میزان رضایت دانش‌آموختگان از برنامه:	۸۰ درصد
★ میزان رضایت اعضای هیات علمی از برنامه:	۸۰ درصد
★ میزان رضایت مدیران نظام سلامت از نتایج برنامه:	۸۰ درصد
★ میزان برآورد نیازها و رفع مشکلات سلامت توسط دانش‌آموختگان رشته:	۷۰ درصد طبق نظر ارزیابان
★ کمیت و کیفیت تولیدات فکری و پژوهشی توسط دانش‌آموختگان رشته:	۶۰ درصد طبق نظر ارزیابان

شیوه ارزشیابی برنامه:

- نظرسنجی از هیات علمی درگیر برنامه، دستیاران و دانش‌آموختگان با پرسشنامه‌های از قبل بازنگری شدن
- استفاده از پرسشنامه‌های موجود در واحد ارزشیابی و اعتباربخشی دبیرخانه

متولی ارزشیابی برنامه:

متولی ارزشیابی برنامه، شورای گسترش دانشگاه‌های علوم پزشکی با همکاری گروه تدوین یا بازنگری برنامه و سایر دبیرخانه‌های آموزشی و سایر اعضای هیات علمی می‌باشند.

نحوه بازنگری برنامه:

مراحل بازنگری این برنامه به ترتیب زیر است:

- گردآوری اطلاعات حاصل از نظرسنجی، تحقیقات تطبیقی و عرصه‌ای، پیشنهادات و نظرات صاحب‌نظران
- درخواست از دبیرخانه جهت تشکیل کمیته بازنگری برنامه
- طرح اطلاعات گردآوری شده در کمیته بازنگری برنامه
- بازنگری در قسمت‌های مورد نیاز برنامه و ارائه پیش‌نویس برنامه آموزشی بازنگری شده به دبیرخانه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی